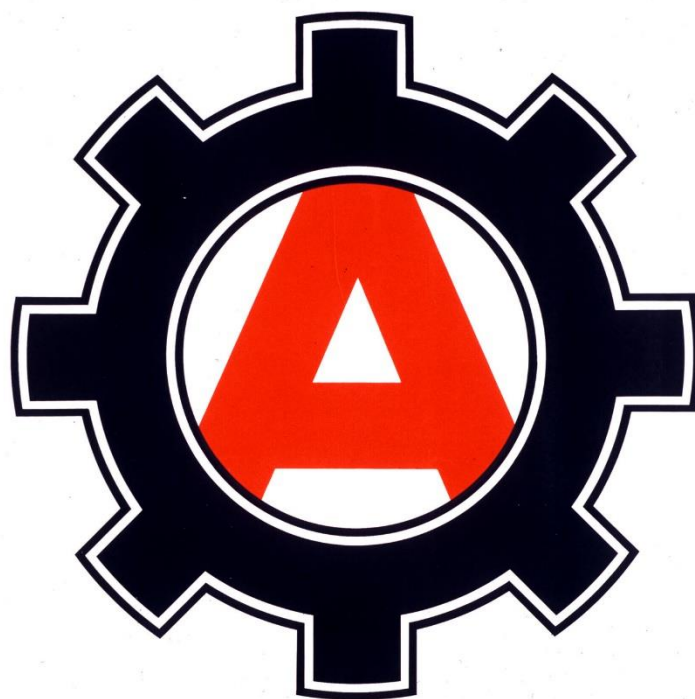

Vedtatte politiske uttalelser

Årsmøte i Trøndelag Arbeiderparti

2.-3. mars 2019

Innhold

1 Den nordiske modell som kompetansemål i norsk skole	4
2 Styrke innsatsen mot nett-trakassering	4
3 Stans høyresidas angrep på retten til selvbestemt abort!	5
4 Å være organisert skal være verdifullt	5
5 Kompetansereform i arbeidslivet	6
6 Bevar sykelønnsordningen	6
7 Forsvar arbeidsmiljøloven	6
8 Ny vurdering av fødselspermisjonen	7
9 Uten frivilligheten stopper Norge!	8
10 Forvaringsinstituttet må igjen fungere etter regelverket for å sikre at samfunns- og rettsikkerheten blir ivaretatt	9
11 Den nordiske modell som kompetansemål i norsk skole	10
12 Rettferdig skatt og avgifter	11
13 Byutvikling i Trøndelag	12
14 Utvinning og utnyttelse av råstoffer må skje på en etisk måte	12
15 Norge og atomvåpenforbudet	13
16 Arbeiderpartiet er mot sosial dumping av kulturarbeidere i NRK	14
17 Til kamp for regnskogen	15
18 Evaluering av rovdyrforvaltningen og uttaksmetodene for skadedyr	16
19 Gode rammevilkår for kraftkrevende industri	17
20 Hydro Alunortes aluminiumsanlegg i Brasil	18
21 Regjeringens kutt i justissektoren må opphøre	19
22 Det høstingsbaserte friluftslivet	20
23 Sentraliseringsiveren tar overhånd	21
24 Lovpålagt SLT-koordinator i alle kommuner	21
25 Næringsutvikling i distriktene stoppes på grunn av mangel på strøm	22
26 Nord Universitet – veien videre	23
27 Nasjonal reform for en aktiv boligpolitikk	25
28 Grunnrenteskatt på mineralutvinning	26
29 Organdonasjon redder liv	27
30 Taretråling langs Trøndelagskysten	27
31 Trøndelag hører sammen – Steinkjer som administrasjonsby	28
32 Jordvern	29
33 Kjøp og salg av fiskekvoter	30
34 Swaziland - Verdens siste absolutte monarki	31

35 Olje og gass.....	32
36 Et mer demokratisk Norge	33
37 NAV og Arbeidsavklaringspenger	33
38 En verden full av plast	34
39 Kultur	35
40 Livsmiljøet i havet.....	36
41 Reverser tidligere vedtak om egenandeler på fysioterapi	36
42 Landbruk.....	37
43 Skog	38
44 Samferdsel.....	39
45 Havbruk	41
46 Likestilling og kvinnehelse	42
47 Vår felles helsetjeneste	43
48 Et bærekraftig samfunn.....	45
49 Privatisering i barnehagesektoren	47
50 Bredbånd – og mobildekning til alle.....	47
51 Pensjon fra første krone	48
52 Klimarefusjonsordning	49
53 Barna våre hjem	50
54 Arven etter 22. juli.....	51
55 Oppvekst og utdanning	52
56 Familiegjenforening.....	53
57 Språk- og samfunnsopplæring for etablerte innvandrere.....	54
58 Moria må evakueres.....	55
59 Kompensasjonsordning som følge av forbud mot hold av pelsdyr	56

1 Den nordiske modell som kompetansemål i norsk skole

Det er bred enighet om at måten vi har organisert arbeidsliv og samfunn i Norge, har gitt gode resultater i form av høy sysselsetting, omstillingsevne og produktivitet, og et arbeidsliv med høy læring. Kjernen i den norske samfunnsmodellen ligger i arbeidslivet, der velorganisert arbeidsliv og trepartssamarbeid er de mest grunnleggende særtrekkene. Lønnsdannelsen og sentrale deler av den økonomiske politikken hviler på at vi har organiserte parter i arbeidslivet. Kunnskap om dette er viktig for å forstå hvordan det norske samfunnet har kunnet vokse fram til ett av verdens beste land å bo og leve i. Kunnskap om arbeidslivet øker relevansen i utdanningene. Det kan gi mer motiverte elever, og elever som er bedre forberedt til å tre inn i et krevende arbeidsliv.

Grunnleggende forståelse for hvordan den norske arbeidslivsmodellen fungerer er viktig og få formidlet til elevene. Dette må innarbeides i lærerplanene for barne- og ungdomsskolen og i videregående skole.

Trondheim Arbeiderparti vil:

- Etter 4. trinn må læreplanen i samfunnsfag justeres slik at elever skal utforske og samtale om historiske forutsetninger om arbeids- og næringsliv, og vurdere hvordan arbeid og økonomi påvirker livssituasjonen til den enkelte.
- Etter 7. trinn må elever kunne gjøre rede for hovedtrekk i utviklingen i det norske arbeidslivet og hva som kjennetegner det organiserte arbeidslivet.
- Etter 10. trinn bør dette forsterkes til drøftelse om viktige sider ved forholdet mellom økonomi, samfunn og arbeidsliv.
- Et kompetansemål i samfunnskunnskap der elever skal drøfte viktige sider ved arbeidslivets betydning i samfunnet og hvilke roller partene i arbeidslivet spiller i denne sammenheng.
- Et nytt kompetansemål i læreplan i historie der elever skal gjøre rede for hvilken rolle organisasjonene i arbeidslivet og trepartssamarbeid har hatt for utviklingen av arbeidslivet og velferdsstaten.

2 Styrke innsatsen mot nett-trakassering

Trakassering på bakgrunn av identitet, bakgrunn, religion, politiske standpunkt og lignende, er et gjentakende problem på Internett, uavhengig av plattformen man bruker. Dette bør forfølges og straffes på samme måte som om det hadde skjedd i den fysiske verden.

Trondheim Arbeiderparti skal styrke ressursene til politiet, og samtidig sikre en raskere og mer effektiv saksbehandling.

Trondheim Arbeiderparti vil:

- Jobbe for å styrke politiet i anmeldte saker som omfatter nett-trakassering.
- Gi politiet verktøy i form av lover og retningslinjer som bidrar til å avdekke personer som står bak nett-trakassering

3 Stans høyresidas angrep på retten til selvbestemt abort!

Retten til selvbestemt abort kom som et resultat av en lang og hard kamp. I Norge har vi hatt denne retten siden 1978, men vi ser fortsatt mange steder i verden at den ikke kan tas for gitt.

I Norge har abortloven hatt bred politisk oppslutning. Derfor var det svært overraskende da Høyre og Erna Solberg satte kvinners rett til selvbestemmelse på spill i kampen om regjeringsmakt.

Erna Solberg og Kjell Ingolf Ropstad måtte til slutt gi opp kampen om å få endret abortlovens §2c, som omhandler svangerskapsavbrudd ved alvorlig sykdom eller misdannelser hos barnet.

I stedet inneholder regjeringsplattformen formuleringer om å i realiteten innskrenke retten til selvbestemt abort hos kvinner som er gravide med flerlinger. Dette gjelder svært få kvinner årlig, men det gjelder kvinner som er i en svært sårbar posisjon. Sannsynligheten er stor for at denne endringen kan medføre en økning, heller enn en reduksjon i antall aborter.

Juridisk abort

I dagens samfunn er vi opplyste om hva som kan skje når man har ubeskyttet sex, samt at prevensjon ikke er 100% sikkert. Og kvinner og menn har et likestilt ansvar om dette. Barnehage, skole og andre møter med samfunnet er en viktig del av barnets sosialisering. Uten barnebidrag fra far, vil dette bli en ekstra kostnad for mor og eventuelt staten i det neste ledd.

Fedre som fraskriver seg ansvaret mister også retten til å kreve samvær med barnet hvis det ønskes på et senere tidspunkt. Grunnen til dette er at hvis man først sier fra seg ansvaret må man stå ved dette, også etter barnet er født.

Juridisk abort er et svik for barns rettigheter. Det kan ikke være sånn at mannen skal kunne fraskrive seg ansvaret for barnet bare fordi man selv ikke kan takle konsekvensene av sine egne valg. For hundre år siden fikk barn utenfor ekteskap rett til en far, ved at begrepet «uekte barn», gikk ut av norsk lov. Juridisk abort er et fall hundre år tilbake for barns rettigheter og norsk likestilling, og er en oppskrift til flere samfunnsproblemer. AUF ser ikke hva slags problem juridisk abort vil løse, men vi ser derimot de samfunnsproblemene det vil skape. Likestillingen og barns rettigheter vil bli kraftig svekket med juridisk abort.

Trondheim Arbeiderparti:

- Tar sterkt avstand fra alle angrep på abortloven!
- Vil slå hardt ned på forslaget om juridisk abort.

4 Å være organisert skal være verdifullt

Begrunnelse: Skattefradraget på fagforeningskontingenten har stått stille siden 2013. Dette svekker det organiserte arbeidslivet, da det blir dyrere å organisere seg. Forskning viser at fradraget virker i form av økt organisasjonsgrad, økt produktivitet og økt lønnsvekst.

Forslag: Arbeiderpartiet skal jobbe for at det skal bli verdifullt å organisere seg.

5 Kompetansereform i arbeidslivet

Vi vil i årene som kommer oppleve store endringer i arbeidslivet, der digitalisering, kunstig intelligens og automasjon vil erstatte mange av de tradisjonelle yrkene slik vi kjenner de i dag. Dette vil gi store muligheter, og samtidig by på store utfordringer med tanke på omstilling av arbeidslivet. Trondheim arbeiderparti er positiv til løsninger med digitalisering og robotisering av arbeidslivet som gir økt konkurransekraft og et mindre belastende arbeidsliv.

Gjennom det organiserte arbeidslivet, lønnsdannelsen og fokus på kompetanseheving har det norske arbeidslivet vært svært omstillingsdyktig, faktisk helt i verdenstoppen. Denne modellen vil også være løsningen for fremtidens arbeidsliv. *Det at den teknologiske utviklingen er alt omgripende og skjer raskere enn noensinne vil gjøre at arbeidslivets behov for å tilegne seg ny kompetanse og evne til å holde tritt med utviklingen blir stadig viktigere.*

Arbeiderpartiet må i samarbeid med partene i arbeidslivet utvikle en kompetanse reform som gir kompetanseheving og etter og videreutdanning for å være rustet til fremtidens arbeidsliv. Å sette av offentlige midler til omstilling vil være en nøkkel om man skal lykkes med omstilling

Trondheim Arbeiderparti krever:

- At det utarbeides en kompetansereform i samarbeid med partene i arbeidslivet
- Statlige midler for å finansiere kompetansereformen

6 Bevar sykelønnsordningen

Begrunnelse: Innføring av karensdager kommer til å gå utover kvinnedominerte yrkesgrupper og lavtlønte. Ansatte i barnehage og helsevesenet må være hjemme fra jobb ved ulike sykdommer, der andre kan jobbe fra ett hjemmekontor.

Forslag: Arbeiderpartiet ønsker å bevare sykelønnsordningen. Vi vil ikke innføre karensdager, men se på andre alternativ for å få ned sykefraværet.

7 Forsvar arbeidsmiljøloven

Begrunnelse: Arbeidsmiljøloven er den grunnleggende lov for arbeidslivet i Norge. Loven gjelder for alle arbeidsforhold. Vi kan ikke ta AML for gitt. Den er ikke hogget i stein, men skrevet på papir. Og det kan lett endres med ett pennestrøk.

Forslag: Arbeiderpartiet skal jobbe for å styrke dagens AML

8 Ny vurdering av fødselspermisjonen

Trondheim Arbeiderparti er bekymret for at flere mødre velger å ta ulønnet permisjon etter fødsel etter at Stortinget vedtok den såkalte tredelingen av foreldrepermisjonen. Dette gjør at maksimal periode hjemme med barnet for en av foreldrene blir 7 måneder etter fødsel. Dette er kortere enn Helsedirektoratets anbefaling når det gjelder amming, og stadig flere fagfolk med kunnskap om barns tilknytning advarer mot ordningen. Av ulike årsaker er det også flere fedre som ikke får tatt ut pappapermen, slik at familiene mister disse ukene og mor må på jobb og barnet i barnehage fra 7 måneder. Regjeringen regner på bakgrunn av dette med at den nye ordningen vil gi mindre samlet permisjon til barnefamiliene.

Fortvilte foreldre over hele landet reagerer på ordningen og både Fagforbundet og Jordmorforbundet advarer sterkt mot ordningen i sine høringssvar. Høyresiden svarer med at mødre fritt kan velge ulønnet permisjon eller ta ut ferie for å få lengre permisjonstid med barnet. Trondheim Arbeiderparti reagerer sterkt på denne forskjellsbehandlingen som gjør at familier med råd og ressurser får velge det beste for seg og barnet, mens andre ikke har samme mulighet.

Mor og far er like verdifulle som foreldre for barnet, men mor og far er biologisk forskjellige, og morsrollen krever mest tid første leveår. I praksis forbeholder ordningen flere uker til far enn til mor etter fødsel, når de to ukene med rett til omsorgspermisjon rett etter fødsel regnes med.

Gros familiereformer med lengre fødselspermisjon, barnehageutbygging og innføring av pappapermen, gjorde Norge til et bedre land. Norske kvinner fikk både flest barn i Europa og lå også på toppen i sysselsetting, samtidig som norske menn tok større del i omsorgen for barna fra de var små.

Nå stuper fødselstallene og er på sitt laveste nivå noensinne, samtidig som ny forskning viser at kortere samlet permisjon for mor ikke har bidratt til økt likestilling i arbeidslivet, slik intensjonen har vært bak en mer regelstyrt fordeling av permisjonen mellom foreldrene.

Trondheim Arbeiderparti mener derfor Arbeiderpartiet må ta opp tredelingen til ny vurdering. Det er behov for å ivareta mødres behov for full restitusjon og amming etter fødsel, i tråd med helsemyndighetenes faglige råd og ILO-konvensjon nr. 183 om fødselsbeskyttelse og mors rett til 14 ukers fødselspermisjon. Foreldrenes valgfrihet må også veie tyngre.

Samtidig er det behov for en ny og offensiv familiepolitikk som senker terskelen for å flere barn. Det er fortsatt behov for en øremerket og raus pappaperm, men ikke på bekostning av mors periode eller den perioden foreldrene har til fri fordeling. Den må komme som et tillegg i samlet permisjonstid.

Videre er det slik at anslagsvis 6000 fedre i dag ikke får pappaperm hvert år på grunn av et regelverk som knytter retten til mors aktivitet. ESA har anmeldt Norge for denne praksisen, men regjeringen har anket. Trondheim Arbeiderparti mener Norge bør trekke denne anken og finansiere ordningen slik at disse fedrene og barna får muligheten til å være sammen med pappaperm, slik andre fedre får.

Trondheim Arbeiderparti mener:

- At Arbeiderpartiet må ta opp tredelingen til ny vurdering.
- At Norge bør trekke anken mot ESA

9 Uten frivilligheten stopper Norge!

Skattelegging av motytelser for dugnadsarbeid er på sikt å legge ned frivillig arbeid og føre til at dugnadsånden forsvinner.

Dagens regjering har bestemt at det gjelder en nedre grense for når det skal betales skatt for frivillighet. For frivillige og ideelle organisasjoner er grensen for ytelsens verdi 10 000 kroner per år og for kommersielle festivalarrangører er grensen 1000 kroner.

Dette handler om innskjerping av skattereglene, der frivillige på spillesteder og festivaler skal skatte av verdien på billettene de får. Videre er det nå arrangørene som har ansvaret for å innrapportere sine frivillige til skattemyndighetene, i tillegg til å betale arbeidsgiveravgift for verdiene som blir innberettet. Dette vil få dramatiske konsekvenser for arrangørfeltet.

Skal dette virkelig regnes som en «motytelse», og dermed et skattbart gode når de som engasjerer seg som frivillige får tilgang til spillestedet og festivalområdet også når de ikke har konkrete arbeidsoppgaver? Det er viktig å skille mellom det å være ansatt og å være frivillig, slik at det heller ikke bør pålegges arrangørene å betale arbeidsgiveravgift for sine frivillige, som da blir en konsekvens.

Vi har for ikke lenge siden fått en ny kulturmelding og en frivillighetsmelding hvor betydningen av det frivillige kulturlivet understrekes igjen og igjen. Frivillighetsmeldingen legger i tillegg vekt på at det skal bli lettere å engasjere seg som frivillig. Det står i sterk kontrast til en eventuell skattelegging av frivillig innsats.

I 2011 sa daværende kulturminister Anniken Huitfeldt at det frivillige kulturlivet skulle vernes. Nåværende kulturminister Trine Skei Grande har henvist til Finansdepartementet, hvor Siv Jensen har svart på et spørsmål fra Arbeiderpartiet på Stortinget. Her konkluderer hun med at en frivillig åpenbart må kunne disponere en billett uten at det utløser skatteplikt «dersom den er nødvendig for å få tilgang til det stedet der den frivillige innsatsen skal skje». Men hvem skal være dommer over hva som er nødvendig?

Ikke bare unge, men folk i alle aldre jobber frivillig/ulønnet i tråd med sine interesser. Det kan være spel, festivaler, konserter, idrettsarrangement osv. Tall fra Frivillighet Norge viser at halvparten av befolkningen deltar i frivillig arbeid.

Frivillige organisasjoner og enkeltpersoner krever ingenting tilbake for den jobben de gjør for deg og meg hver eneste dag, De gjør det for fellesskapet og sparer staten for millionbeløp. Millionbeløp som igjen gis som skattelette for de aller rikeste.

Arbeiderpartiet må jobbe for å få fjernet denne uakseptable skatten på frivillig arbeid, slik at dugnadsånden gjennom den frivillige innsatsen opprettholdes. Uten frivilligheten stopper Norge.

10 Forvaringsinstituttet må igjen fungere etter regelverket for å sikre at samfunns- og rettsikkerheten blir ivaretatt

Forvaring ble innført som straffereaksjon i 2001. Formålet med å innføre forvaring var å erstatte det gamle sikringsinstituttet og beskytte samfunnet mot lovbrøyttere som begår de mest alvorlige handlingene mot andres liv, helse og frihet.

Forvaring er en tidsbestemt straff som kan idømmes personer som har utført alvorlige straffbare handlinger mot andres liv, helse eller frihet, og når det er høy sannsynlighet for at personen på nytt vil utføre tilsvarende kriminalitet. En forutsetning for å idømme noen forvaring er at vanlig fengselsstraff ikke anses tilstrekkelig til å beskytte samfunnet.

Det tidsbestemte elementet i forvaringsstraffen innebærer at forvaringens lengde kan forlenges så lenge det anses nødvendig for å beskytte samfunnet, inntil fem år av gangen. I teorien kan dermed en person som er idømt forvaring sone livet ut.

For å bli løslatt fra forvaring, kreves det at faren for gjentakelse av tilsvarende straffbare handlinger er redusert. Kravet til sannsynlighet er høyt, og i likhet med andre straffesaker skal all rimelig tvil komme domfelte til gode.

Ved å plassere de farligste lovbrøytterne i tilrettelagte avdelinger med spesielt kompetent personale hvor det arbeides systematisk med både risikovurdering og tilrettelegging, skulle samfunnet være sikret at løslatelse kun skjer når gjentakelsesfaren er redusert.

Slik er det ikke i 2018. Kriminalomsorgen er også hardt rammet av regjeringens ABE reform. Det går også utover behandlingen av de forvaringsdømte.

Stadig flere idømmes forvaring, forvaringsavdelingene på Ila og i Trondheim er fulle, og køen av forvaringsdømte som soner ved ordinære fengselsavdelinger vokser stadig.

Forvaring er en inngripende reaksjon, og kriminalomsorgen har ansvaret for å gjennomføre straffen i forhold til gjeldende regelverk. Kriminalomsorgen skal kunne tilby domfelte tiltak som programvirksomhet, opplæring og arbeid som kan bidra til endring. For å ivareta samfunnssikkerheten må innsatte også observeres, interageres med og dokumenteres den atferden innsatte viser, og fremlegges vurderinger av risiko som ivaretar både domfelte og samfunnet. Når kriminalomsorgen ikke er i stand til dette, rives forutsetningene for forvaringsstraffen bort og hele fundamentet som forvaringsinstituttet er bygget på faller.

Ventetiden for deltakelse i kognitive endringsprogrammer øker. Saksbehandlingstiden i saker om prøveløslatelse og forlengelse øker. Og anstaltene har ikke tilstrekkelig personale til å observere og dokumentere det som er det sentrale: Har den forvaringsdomfelte endret seg?

Personer som fortsatt er så farlige at de utgjør en stor risiko for samfunnet, står i fare for å bli løslatt fordi det ikke finnes nok ressurser til hverken å tilby endringstiltak eller til å observere og dokumentere viktige omstendigheter under gjennomføringen av straffen. Det er også en mulighet for at disse innsatte ikke blir løslatt når risikoen er tilstrekkelig redusert, noe som truer rettsikkerheten.

Orkland Arbeiderparti mener at

- kriminalomsorgen må tilføres midler, slik at de kan utføre sitt samfunnsoppdrag slik de er pålagt av regelverket.

11 Den nordiske modell som kompetansemål i norsk skole

Det er bred enighet om at måten vi har organisert arbeidsliv og samfunn i Norge, har gitt gode resultater i form av høy sysselsetting, omstillingsevne og produktivitet, og et arbeidsliv med høy læring. Kjernen i den norske samfunnsmodellen ligger i arbeidslivet, der velorganisert arbeidsliv og trepartssamarbeid er de mest grunnleggende særtrekkene. Lønnsdannelsen og sentrale deler av den økonomiske politikken hviler på at vi har organiserte parter i arbeidslivet. Kunnskap om dette er viktig for å forstå hvordan det norske samfunnet har kunnet vokse fram til ett av verdens beste land å bo og leve i. Kunnskap om arbeidslivet øker relevansen i utdanningene. Det kan gi mer motiverte elever, og elever som er bedre forberedt til å tre inn i et krevende arbeidsliv.

I utkastet til læreplaner innen samfunnsfag er det foreløpig ingen foreslått tekst til som omhandler arbeidslivet og organiseringen av det. Rett skal være rett: det står at arbeidsliv er et av temaene som er tiltenkt en plass. Men, i hvilken form og med hvilket språk? For samfunnskunnskap på VGS er det ingen punkter om arbeidsliv. Vi spør oss: Skal ikke elever i videregående opplæring lære om arbeidsliv i det hele tatt?

På dette grunnlag støttes følgende forslag, først fremmet av NHO og LO:

- Etter 4. trinn må læreplanen i samfunnsfag justeres slik at elever skal utforske og samtale om historiske forutsetninger om arbeids- og næringsliv, og vurdere hvordan arbeid og økonomi påvirker livssituasjonen til den enkelte. Etter 7. trinn må elever kunne gjøre rede for hovedtrekk i utviklingen i det norske arbeidslivet og hva som kjennetegner det organiserte arbeidslivet. Etter 10. trinn bør dette forsterkes til drøftelse om viktige sider ved forholdet mellom økonomi, samfunn og arbeidsliv.
- Et kompetansemål i samfunnskunnskap der elever skal drøfte viktige sider ved arbeidslivets betydning i samfunnet og hvilke roller partene i arbeidslivet spiller i denne sammenheng.
- Et nytt kompetansemål i læreplan i historie der elever skal gjøre rede for hvilken rolle organisasjonene i arbeidslivet og trepartssamarbeid har hatt for utviklingen av arbeidslivet og velferdsstaten.

12 Rettferdig skatt og avgifter

Trøndelag Arbeiderparti ser med stor bekymring på den økende ulikheten i Norge, og verden forøvrig. Vår bevegelses viktigste oppgave er å sørge for at vanlige folk får sin rettmessige del når verdene vokser. Etter 6 år med borgerlig regjering er de flate avgiftene økt, for å dekke inn titalls milliarder i årlige skatteuttak til Norges rikeste. Etter finansdepartementets egne beregninger fikk de rikeste kuttet 100 ganger mer i skatt, enn vanlige folk fikk.

Høyre regjeringen øker skatten for arbeidsfolk som pendler. Mobile arbeidsfolk får en ekstra byrde de ikke trenger i tillegg til å måtte reise fra bosted og familie for å arbeide.

Høyre partienes skattepolitikk rammer de lokale bankene i distriktene som finansierer lokalt næringsliv og bidrar til at det skapes arbeidsplasser i hele landet. En skattepolitikk som forfordeler nettbankene og de store bankene uten tilstedeværelse i distriktene gir svakere lokalkunnskap og mindre risikovilje for vekst og næringsutvikling i hele landet.

Trøndelag Arbeiderparti mener at Arbeiderpartiet må gjennomføre en bred debatt i partiet fram mot 2021 om et skatte- og avgiftssystem som mer effektivt hindrer økte forskjeller.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Heve fribeløpet.
- At inntektsskatten skal senkes for lav inntekt
- At inntektsskatten skal økes for høy inntekt
- At formueskatten skal økes for høy formue
- Fjerne skatt på diettpenger
- Fjerne skatt på kjøregodtgjørelse
- Det innføres en skatt på finanstransaksjoner, og denne erstatter den ekstra arbeidsgiveravgiften i finansbransjen

13 Byutvikling i Trøndelag

Storbyen Trondheim vokser. Det samme gjør øvrige byer og tettsteder i Trøndelag. Stadig flere innbyggere skal ikke bare ha en plass å bo og et sted å jobbe, men også steder å ha fritid og møte hverandre.

Etablerte parker i byen er derfor særlig viktige for de ulike byene og bydelenes identitet og for god livskvalitet og folkehelse.

Norge har vedtatt den europeiske landkapskonvensjonen, som trådte i kraft allerede i 2004. Konvensjonen framhever betydningen av landskapet som leveområde for mennesker, og når byggeområdene fortettes blir de gjenværende parklandskapene i byene ekstra viktige å ta vare på.

Trøndelag Arbeiderparti er opptatt av at byutviklingen i Trondheim skal gjøre Trondheim til en god og bærekraftig storby, der folk trives i sitt nærmiljø. I Trondheim må flere boliger og arbeidsplasser bygges og etableres rundt knutepunkt og langs kollektivårer.

Byene på Innherred, i Namdalen og i randsonen til Trondheim må utvikles i tråd med innbyggernes behov og ønsker om felles arealer og møteplasser. Mindre tettsteder har også behov for attraktive fellesrom og leveområder.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Utvikle en helhetlig plan for utviklingen av Trondheim i partnerskap mellom kommunen og fylkeskommunen.
- At fylkeskommunen fortsetter å prioritere stedsutvikling som regional utviklingsaktør og kommunenes partner.

14 Utvinning og utnyttelse av råstoffer må skje på en etisk måte

Vi er i dag helt avhengig av blant annet mobiler, nettbrett, PCer og andre teknologiske nyvinninger. Gjennom det grønne skiftet der fossilt brensel blir erstattet av mer miljøvennlige løsninger vil det være behov for mineralske råstoffer, deriblant en del sjeldne grunnstoffer.

Utvinning av disse råstoffene må skje på en etisk og miljøvennlig måte, utvinningen av disse mineralressursene må ikke skje på bekostning av arbeidsmiljø og gjennom utnyttelse av mennesker.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- At norske myndigheter øker innsatsen for at produksjonen og utvinning og utnyttelsen av mineralråstoffer skjer på en etisk måte.
- Det er etisk riktig at Norge tar sin del av belastningen med råstoff utvinning, dersom det er aktuelle forekomster nasjonalt.
- Arbeide for et nasjonalt og internasjonalt regelverk som sikrer etisk utvinning og utnyttelse av mineralressurser, f.eks. i form av sertifiseringsordninger. Det kreves utarbeidelse av konkrete planer for at et slikt mål skal nås.
- Det bør stilles like strenge krav til internasjonal utvinning som til nasjonal.

15 Norge og atomvåpenforbudet

I 2016 besluttet FNs generalforsamling å starte forhandlinger i 2017, om en internasjonal avtale som forbyr atomvåpen. En avtale som legger til rette for å avskaffe våpnene, på linje med forbudene mot kjemiske og biologiske våpen. 7. juli 2017 endte forhandlingene med et historisk vedtak om å forby atomvåpen. FN åpnet for signering av avtalen 20. september. 122 stater stemte for avtalen, og 50 stater signerte første dag. Så langt har 56 stater signert avtalen (per 10.01.18). Norge har boikottet både forhandlingene og avtalen, sammen med atomvåpenstatene og de fleste NATO-land (med unntak av Nederland). FN-traktaten som forbyr atomvåpen har vært et direkte resultat av det såkalte humanitære initiativet, som startet med en konferanse i Oslo i 2013 under den rødgrønne regjeringen.

Arbeiderpartiets linje har til nå vært at man støtter et atomvåpenforbud, men ikke det forbudet som nå foreligger i FN. Det er trist at Arbeiderpartiet ikke setter regjeringen i større press for å ikke signere forbud mot atomvåpenavtalen på vegne av Norge. Arbeiderpartiet er for en atomvåpenfri verden, og bør dermed arbeide mer for et internasjonalt atomvåpenforbud, da det vil være umulig for Norge å starte en ny prosess for et annet forbud på et senere tidspunkt. De 122 landene som stemte for FN-forbudet kommer ikke til å starte en ny prosess når Norge får ny regjering. Derfor må Arbeiderpartiet handle nå.

Det er viktig å huske at den vedtatte avtalen er en avtale hvor Norge allerede oppfyller de fleste kriteriene. Det står ingenting juridisk bindende i NATO-traktaten om atomvåpen, de er kun omtalt i NATOs strategiske konsept - et politisk dokument som vedtas for 10 år av gangen. Den rødgrønne regjeringen forsøkte, sammen med likesinnede NATO-land, å få endret dette i 2010. Formålet var å redusere atomvåpenenes betydning, men Frankrike og ett av de østeuropeiske landene la ned veto. FN-traktaten som forbyr atomvåpen (UN Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, TPNW) inneholder heller ingen formuleringer som begrenser statspartenes mulighet for å være i militære allianser med land som har atomvåpen.

Arbeiderpartiet har alltid vært en pådriver for at Norge skal være i førersetet i viktige internasjonale fredsforhandlinger. Det er på tide at Arbeiderpartiet anerkjenner viktigheten av en atomvåpenfri verden ved å tilslutte seg den gjeldende forbudsavtalen. Bare da blir en atomvåpenfri verden mulig!

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- At Norge støtter forbudet som foreligger i FN og at vi skal lede an i arbeidet for atomvåpen nedrustning i NATO-alliansen, og påvirke prosessen i arbeidet mot et nytt strategisk konsept for NATO i 2020.

16 Arbeiderpartiet er mot sosial dumping av kulturarbeidere i NRK

NRK er et statseid kringkastingsselskap og er Norges største mediebedrift. Selv om de er et statseid selskap bedriver NRK sosial dumping gjennom sine produksjoner. I beste sendetid på lørdagskvelden sitter familier rundt om i Norges land og ser på publikumsfavoritten «Stjernekamp» med imponerende nummer. Noen av de som får stjernene til å skinne er danserne ved siden av stjernene. I stedet for å ta i bruk profesjonelle dansere i alle sangnummer, har NRK og produksjonsselskapet Monster lånt studenter fra Bårdar som ikke får betalt for å gjennomføre jobben. Sosial dumping i beste sendetid av en statseid kanal. I 2013 inngikk NoDa en avtale med NRK. NRK brøt denne avtalen allerede i 2014 og har ikke inngått noen ny avtale med NoDa.

I en annen publikumsfavoritt, «MGP jr.» hyrer NRK inn produsenter som produserer alle låtene som fremføres. Det er flott at alle produsentene som NRK bruker til denne produksjonen, holder til her i Trondheim. Men produsentene får ingen låtskriverrettigheter for låtene de produserer, og en svimlende lav betaling for en stor jobb. En statseid bedrift bør heller være med å løfte opp bransjen i stedet for å underbetale den.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Jobbe imot at sosial dumping skal foregå i statseide selskap, også innenfor kultur.
- At NRK skal gjeninnføre tariffavtalen med NoDa:
«Når NRK samproduserer med ekstern produsent som står som hovedprodusent, kjøper eksterne produksjoner eller benytter eksterne produsenter, skal NRK se til at det er inngått nødvendige avtaler med de medvirkende dansere. Dersom slike avtaler ikke er inngått, er NRK ansvarlig for at dette skjer.»
- At NRK skal inngå tariffavtale med andre fagorganisasjoner innenfor kulturbransjen og motarbeider underbetaling og sosial dumping.

17 Til kamp for regnskogen

Verdens regnskoger er store og komplekse økosystemer som står for 80 prosent av verdens artsmangfold. Samtidig binder regnskog opp enorme mengder CO2 hvert eneste år.

Regnskogene er truet. Tall fra 2015 viser at det hugges regnskog tilsvarende 12 fotballbaner hvert minutt. Det gir mer erosjon, mindre karbonfangst og fører til at 150 dyre- og plantearter dør ut hver eneste dag.

Svaret på mange sykdommer og helseplager er funnet i regnskogens artsmangfold. Nå er verden i ferd med å kvitte seg med muligheten for å finne fremtidens kreftmedisiner som følge av avskoging og rovdrift.

Arbeiderpartiet har tatt mange initiativ til å bevare verdens regnskoger – både for å bevare komplette økosystemer og fordi skog er avgjørende for å ha mulighet for å nå klimamålene.

Denne tankegangen deles ikke av alle. I Brasil er kapitalkreftene som tjener seg rike på bekostning av artsmangfoldet godt hjulpet av landets nye president. Presidenten, Jair Bolsonaro har selv uttalt at han ikke tror på menneskeskapte klimaendringer, og at alt av regnskog som faktisk er vernet på grunn av urfolk likevel skal kunne hugges ned.

Arbeiderpartiet må stå opp mot slike holdninger og uansvarlige maktinnehavere som ikke har fremtidens generasjoner i tankene. For å lykkes i å bevare regnskogene bør Norge gå foran i kampen for å sanksjonere land som fører en uansvarlig politikk som raserer skog i enormt tempo.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- At Norge skal løfte spørsmålet om regnskog i FN og være en pådriver for å få på plass sanksjoner av land som hugger regnskog utover tåleevne inntil utviklingen snur.
- Reversere høyreregjeringens kutt i Norges bidrag til regnskogfondet.

18 Evaluering av rovdyrforvaltningen og uttaksmetodene for skadedyr

Hvert år taper landbruksnæringen store verdier som følge av dagens rovdyrforvaltning/-politikk. Dette angår store deler av distrikts-Norge. Flere og flere kommuner og regioner blir berørt av dette.

Bjørn og ulv er de av rovdyrene som gjør de største skadene, men også gaupe, ørn og jerv har et skadeomfang som må reduseres. Samlet sett medfører disse rovdyrene store negative konsekvenser for allsidig bruk av våre utmarksressurser, og i neste omgang for næringsliv og bosetting.

Økende bestander av store rovdyr medfører ikke bare konflikt og frykt mellom næring og verneinteressene, men handler også om folks livskvalitet i hverdagen for brukere av utmarka.

Det blir fra visse hold hevdet at ulven ikke har noe å gjøre i norsk natur da den skandinaviske ulven tilhører den russiske ulvestammen, og er ingen truet art. Etter det en kjenner til er det på gang et utredningsprosjekt om dette med avstamning. Hva skal gjøres om det viser seg at ulvestammen i landet ikke er av norsk, men av russisk avstamning? I hvilken grad har da Norge noe ansvar for denne rovdyrarten? Og heller ikke kan klassifiseres som en truet art.

Alt tyder på at ulvebestanden har økt betraktelig de siste årene, og streifdyr ferdes i økende grad i nye områder. Noe bør gjøres for å redusere konfliktnivået i de berørte regionene.

Bjørn var den største skadevolderen i Trøndelag i 2018, og den tar i bruk nye områder utover såkalte bjørnesoner, og volder store skader spesielt på sau. Bestandsregistreringen på bjørn har store mangler. DNA-analyser alene kan ikke danne grunnlaget for bestandsestimatene, det må inn en faktor for synsobservasjoner av binne med unger i beregningene, også viltkamera og billedokumentasjon må godtas. Analyser av DNA må kjøres kontinuerlig.

Fellingstillatelse på skadedyr - jerv, ulv, og bjørn, gis, men tillatte uttaksmetoder er lite effektiv og meget tidkrevende. Det går gjerne ukesvis før en eventuelt makter å ta ut skadedyr. En bør derfor se på et mer effektivt uttaksopplegg for skadedyr.

Arbeiderpartiet bør sette evaluering av rovdyrforvaltningen/rovdyrforliket i Stortinget, bestandsregistrering, bestandsmålene og omfanget av rovdyrsoner, igjen på dagsorden. Om det viser seg nødvendig, bør partiet be om reforhandling av rovdyrforliket. En må sikre raskt og effektivt uttak av skadedyr, og uttak av rovdyr som blir særlig nærgående til bebyggelse, slik at en kan opprettholde en bærekraftig landbruksnæring for de som driver med sau, husdyr for øvrig og tamrein. Innbyggernes livskvalitet i berørte områder må i større grad vektlegges.

I gjeldende rovdyrforlik står det innledningsvis nedfelt at det skal legges vekt på regional forvaltning, respekt for eiendomsretten, og lokalsamfunnets livskvalitet. Videre sies det at soneinndelingen må forvaltes tydelig, og at rovdyr som representerer et skadepotensial, ikke skal være i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområder for tamrein (pkt. 2.2.19). Dette blir ikke tilstrekkelig lagt til grunn i dagens rovdyrforvaltning.

19 Gode rammevilkår for kraftkrevende industri

Energi er drivkraften i alle moderne industrisamfunn. Vannkrafta har i over hundre år vært et konkurransefortrinn for Norge. På 1900-tallet ble industribygging basert på vannkraft et viktig grunnlag for utviklinga av det norske velferdssamfunnet. Også i dag er vannkraft et viktig konkurransefortrinn som bidrar til å sikre framtida til viktige hjørnesteinsbedrifter i fylket, og de bedriftene som yter tjenester til dem.

Bygging av utenlandskabler er med på å gi økte strømpriser og på sikt svekke konkurransekraften for kraftforedlende industri.

Den kraftforedlende industrien i Norge er verdensledende på miljø, og det er langt bedre for klimaet at vi eksporterer silisium og andre industriprodukter produsert på kortreist kraft enn at vi eksporterer strøm, noe som i verste fall fører til at industrien flyttes til land som bruker fossil energi i sin kraftproduksjon.

Ved fremtidige konsesjoner må man vurdere konsekvensen for tiltakets samfunnsøkonomiske lønnsomhet ved endringer i anslåtte kostnader og nytte. Ved negativ samfunnsøkonomi skal prosjektet ikke gjennomføres.

Det er viktig av mange hensyn og gi stabile rammevilkår for Norsk kraftkrevende foredlingsindustri

20 Hydro Alunortes aluminiumsanlegg i Brasil

Trøndelag Arbeiderparti er kritisk til Norsk Hydros virksomhet ved Alunortes anlegg i Brasil. Den norske stat har en eierandel på 34 % i bedriften.

Siden oppstarten i 1995 har Hydro Alunorte i Brasil fått utvidet sin virksomhet tre ganger, og er nå verdens største aluminiums raffineri. Utvidelsene har kunnet skje ved at områder som tidligere var regulert som vernet område i regnskogen er blitt omregulert til industriformål. Dette gjort av en politisk ledelse der ordføreren selv har sterke økonomiske bindinger til selskapet.

I utkanten av buffer-sonen til Hydro Alunorte har en gruppe mennesker tilholdssted. De ble tidligere fordrevet fra sine boliger av aluminiumsindustrien. De lever av enkelt landbruk i et område de hevder er regulert som økologisk reservat etter en avtale i 1982. Hydro har tatt flere rettslige skritt for å tvinge disse menneskene bort.

Drikkevannet i området er forurenset, og det er dokumentert innhold av tungmetaller fra ubehandlet avfall fra anlegget i vannet. Folk har blitt syke.

Hydro Alunorte har laget sine egne rapporter som tilbakeviser påstandene om utslipp til drikkevannet, men har fått bøter og blitt pålagt redusert drift av miljøverndepartementet i Brasil.

Den fattige lokalbefolkningen i område stilles i en situasjon hvor de må velge mellom å ha jobb eller ivareta miljøet. De som velger det siste og tør å si ifra, går en usikker framtid i møte. I 2016 ble det drept 49 miljøvernere i Brasil. I 2017 var tallet 57. De fleste av disse knyttet til bevaring av regnskogen.

Her hjemme bevilger vi 3 milliarder årlig til regnskogfondet, samtidig som den norske stat har betydelige eierinteresser i et selskap som investerer i utvinning av naturressurser i fattige lokalsamfunn og henter ut milliarder i profitt – på bekostning av bl. a. regnskogen.

Arbeiderpartiet legger til grunn at norske selskaper i utlandet skal utvise det samme moralske og etiske ansvaret som i Norge. Det samme gjelder ansvaret for en bærekraftig utvikling.

Trøndelag Arbeiderparti ber stortingsgruppa vår om å løfte denne saken opp i Stortinget, slik at staten med sin betydelige eierandel på 34 %, blir en pådriver overfor selskapet til å stanse utslipp og å utvise samfunnsansvar ved sitt anlegg i Brasil.

21 Regjeringens kutt i justissektoren må opphøre

I tidsrommet 2016-2018 er domstolenes nedskjæring av budsjett på 46,7 millioner kroner.

Dette svekker domstolenes muligheter til å behandle saker til rett tid, og rammer alle som har saker for domstolene. Ventetiden for å få opp saker ved for eksempel Borgarting lagmannsrett nærmer seg halvannet år. Dette blir et rettssikkerhetsproblem. Domstolene er samfunnets tvisteløsere og må behandle alle saker de får inn. Norge har velfungerende domstoler med høy tillit i samfunnet. Vi må ikke komme i den situasjonen at lang saksbehandlingstid rammer ofre og vitner,

Etter at nærpolitireformen ble innført, har sakene hopet seg opp hos politiet. Påtalemyndigheten er rettssikkerhetens førstelinje. Hvis ikke den er velfungerende, blir mange straffesaker ikke godt nok ivaretatt. Tillitsvalgte over hele landet varsler om alvorlig underbemanning blant juristene, mange jobber seg syke, grove saker blir liggende over et år og selv saker som er ferdig etterforsket blir liggende urørt. Lang ventetid er en belastning for både offer og mistenkt, og bevissituasjonen blir dårligere over tid. Dette kan føre til at saker som burde endt med domfellelse, ender med frifinnelse.

Politiet forsøker etter beste evne å imøtekomme samfunnets krav om bedre beredskap og høyere kompetanse, men etatens ressurser er ikke i nærheten av å innfri kravene i Nærpolitireformen. Ressursmangelen tvinger politiet til kun å satse reaktivt gjennom utrykninger. Mens hverdagsberedskapen, å være tilstede i lokalsamfunnet i forkant av at kriminaliteten skjer, er mangelvare. Likeså ser vi at utviklingen av dialogbasert og forebyggende politiarbeid, blir lavere og lavere prioritert. Første bud når det skal innføres en omfattende reform, er at det må finnes midler til dette.

Kriminalomsorgen lider også under regjeringens kutt. Bemanning og tilbud om behandling tas vekk, og innsatte får mindre mulighet til å jobbe med egen kriminalitet. Anstalter legges ned, da det påstås at soningskøene er historisk lave. Hvis man ser på kuttene i hele justissektoren så mer enn aner man at mangel på innsatte har en sammenheng med regjeringens politikk. Dette betyr at kriminelle går fritt ute i samfunnet, i stedet for å bli dømt og sone sine straffer. I tillegg til at kriminelle løslates uten å ha fått tilbud om opplæring eller behandling.

Summen av alt dette er et mindre trygt samfunn for alle. Og dette på «lov og orden» partiet sin vakt.

Trøndelag Arbeiderparti mener:

- At hele justissektoren må sees på som en helhet, og at vedtatt politikk og budsjettarbeid må gjenspeile dette.

22 Det høstingsbaserte friluftslivet

Nasjonen Norge er bygd på det overskuddet naturen produserer. Vilt og fisk var grunnlaget for den første bosettingen etter sist istid, og fremdeles er det naturressursene som er kilden til vår velstand.

Det høstingsbaserte friluftslivet springer ut av denne naturbruken, og står usedvanlig sterkt i Norge. Annenhver nordmann fisker hvert år, og hver tiende nordmann står i jegerregisteret.

Nytten og gleden av å høste fra naturen gir en dypere forståelse for en god naturforvaltning, og friluftslivsaktiviteter bidrar i stor grad til en bedret folkehelse.

Jakt, fiske og friluftsliv er aktiviteter for allmennheten, uavhengig av sosial klasse. Den brede tilslutningen til det høstingsbaserte friluftslivet er en viktig samfunns kvalitet som Arbeiderpartiet ønsker å hegne om.

Arbeiderpartiet har som målsetning at:

- De norske jakt- og fisketradisjonene videreføres, slik at de bidrar til god livskvalitet og god helse i befolkningen.
- Naturen skal sikres slik at den kan produsere et høstingsverdig overskudd.
- Jakt, fiske og friluftsliv skal være en reell mulighet for alle som bor i Norge.
- Jakt, fiske og friluftsliv skal utøves som en del av en kunnskapsbasert og bærekraftig forvaltning.

For å nå målene vil Arbeiderpartiet:

- Sikre allemannsrettene som grunnlag for gode friluftslivsopplevelser for alle
 - o Ferdseisretten er bærebjelken for alt friluftsliv, men det er også viktig å ivareta allemannsrettene til fritt fiske i sjøen, barns frie fiske i ferskvann, og retten til å høste bær, sopp og nøtter.
- Arbeide for å ivareta naturens produksjonsevne
 - o Sikre en bærekraftig naturforvaltning som gir gode leveområder for vilt og fisk.
 - o Satsing på fornybar energi må ta hensyn til naturmiljøet og friluftslivsinteressene.
 - o Sikre at revisjon av gamle vannkraftkonsesjoner bidrar til reelle miljøforbedringer i og rundt vassdragene.
 - o Arbeide proaktivt for å forhindre spredning av fremmede arter i norsk natur.
- Sikre allmennheten god tilgang til jakt og fiske
 - o Nedsalg av statsgrunn må stanses.
 - o Salgsforbudet av grunn i statsallmenninger må videreføres.
 - o Allment tilgjengelig fiske i kalkings- og gyrovassdragene må sikres.
 - o Allmennheten skal tilbys jakt og fiske på all statsgrunn til rimelige priser.
- Legge til rette for en kunnskapsbasert jakt- og fiskeutøvelse
 - o Jegerne og fiskerne må gis gode muligheter til å utvikle nødvendig kompetanse for å sikre en sikker og human utøvelse. Herunder sikres god tilgang til skytebaner for opplæring og trening.

23 Sentraliseringsiveren tar overhånd

Den blå-blå regjeringa forneker seg ikke i sin iver etter å utrede nedlegging og sentralisering av offentlige tjenester. Denne gang er det Vegvesenets trafikkstasjoner som er lagt under lupen.

Konsulentfirmaet som er satt på jobben, har kommet opp med konklusjoner som viser at her er det penger å spare og fagmiljøene blir styrket ved å legge ned og slå sammen. Dette høres ut som en blåkopi fra en rekke utredninger om offentlig tjenestetilbud, som i tur og orden er sentralisert under Solbergs skiftende regjeringer. Blir trafikkstasjonene lagt ned i de mindre byene, blir de innsparte kroner veltet over på innbyggere som får økte reisekostnader, i tillegg til økt tidsforbruk. Erfaringsmessig fører slike sentraliseringer også til lengre køer og redusert tilgjengelighet. Legger en til et klimaregnskap på saken, når alle må oppsøke en tjeneste som flyttes vekk fra innbyggerne, må dette bli vanskelig å regne heim som et bærekraftig tiltak.

Årsmøte mener det er forkastelig å gjøre opp regnestykket uten å ta brukernes kostnader inn i regnestykket, samt klimaeffekten. Norges styrke er at vi har en klar målsetting om å bruke hele landet. Dette forutsetter at offentlige tjenester tilbys i større geografisk utstrekning, enn det et snevert regnestykke tilsier.

24 Lovpålagt SLT-koordinator i alle kommuner

I juni 2018 var det registrert 20 SLT-koordinatorer i Trøndelags 48 kommuner. SLT står for Samordning av lokale rus og kriminalitetsforebyggende tiltak, og målet er at kommunens barn og unge skal få riktig hjelp til riktig tid av et kompetent hjelpeapparat. Med tanke på den utfordringen samfunnet står ovenfor når det kommer til radikaliserings blant ungdom, er det ikke godt nok at under halvparten av kommunene i Trøndelag har en SLT-koordinator.

SLT-koordinatorens oppgave er å sikre at alle som driver med rus og kriminalitetsforebyggende arbeid møtes regelmessig, oppnår en felles problemforståelse og samordner sine tiltak.

SLT-koordinatorer er viktig for å igangsette, følge opp og drive målrettet forebygging blant unge. Et slikt arbeid vil være svært viktig for å unngå at barn og ungdom som sliter med å finne sin plass i samfunnet, faller ut og oppsøker miljø preget av rus eller ekstreme holdninger.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Pålegge norske kommuner ved lov å opprette SLT-koordinator i sin kommune
- Innføre SLT-modellen i alle norske kommuner

25 Næringsutvikling i distriktene stoppes på grunn av mangel på strøm

Lierne kommune har hatt et regulert næringsareal på Jule i Sørli, med stor verdiskaping i flere tiår. I perioden fra 1990-2015 med Lierne Bakeri og Li-skifer som de to største aktørene, med til sammen 140 ansatte på det meste. Strømforsyning var intet problem, hverken fra da strømmen kom til Sørli tidlig på 1960-tallet og etterhvert på en ny 22 kV høyspentlinje som ble bygd ca. år 2000.

I 2015 fikk Lierne kommune omstillingsstatus etter at virksomheten som begynte som Lierne Bakeri, senere Orkla, ble flyttet fra Lierne. Det jobbes målbevisst med å erstatte 130 tapte arbeidsplasser.

Li-skifer går fortsatt godt med ca. 15 ansatte, Baxt Lierne AS ble etablert sommeren 2017 med en produksjonslinje i gang, og med behov for en ny linje ganske raskt. Baxt Lierne har i dag ca. 45 ansatte. I Lierne Bakeri sine gamle lokaler er det nå etablert et røyeoppdrett, Blåfjell AS, foreløpig med 10 ansatte og en første konsesjon på 875 tonn fisk. De forventer i løpet av de første 1-2 årene en kraftig økning i produksjonen.

Allerede ved oppstarten av omstillingsperioden oppdaget Lierne kommune at tilgangen på strøm til Sørli, og spesielt Jule Industriområde, nærmet seg en flaskehals med de planer de tre bedriftene på industriområdet hadde. Disse er viktig som bidrag for å de sysselsettingsmålene som omstillingsprosjektet til Lierne kommune jobber hardt for å nå.

Flere møter er blitt avholdt mellom Lierne kommune og NTE nett i perioden høsten 2017 til sommeren 2018. Etterpå er det jobbet aktivt opp mot Enova i forhold til energieffektivisering. Videre er det også jobbet med å ruste opp et kommunalt næringsareal i Nordli, der strømtilgangen er langt bedre.

Lierne kommune er innstilt på å bruke egne midler for å utvikle industriområdet i Nordli. Det er imidlertid slik at bedriftene på Jule industriområde vanskelig kan flyttes, disse må utvikle seg der de er etablert i dag. Slik situasjonen er, er hverken ekspansjon for eksisterende bedrifter, eller nyetableringer på Jule industriområde mulig. Alle nye bedrifter må rutes til industriområdet i Nordli».

NTE nett viser til føringer fra NVE om at «Nettselskapene kan fastsette anleggsbidrag for å dekke kostnadene ved nye nettilknytninger og ved nettførsterkninger» og at «Nettselskap som velger å kreve anleggsbidrag må kreve dette ved alle nye nettilknytninger og ved kundeutløste nettførsterkninger»

Løsninger som er kommet fram er enten å forsterke dagens 22 kV linje på 40 km med ulik restlevetid (5-36 år), med en kostnad på ca. 80-82 mill. NTE nett kan bidra med 12,5 mill, resten (ca. 70 mill.) må dekkes av Lierne kommune/bedriftene, eller å bygge en helt ny 66 kV linje, til en kostnad på 120-160 mill.

NTE nett kan da dekke 50 %, men anleggsbidraget blir likevel 60-80 mill. I tillegg vil en mer kompleks saksbehandling gjøre at dette tar lenge tid å bygge (4-5 år)

Trøndelag Arbeiderparti mener at det er et paradoks at en distriktskommune, som er netto leverandør av strøm til storsamfunnet, ikke kan få fram strøm til sitt eget næringsliv og innbyggere uten å legge 60-80 mill. på bordet.

Er det riktig at en distriktskommune og/eller næringslivet selv må skaffe 60-80 mill. for å få nok strøm til at eksisterende næringer kan utvikle selv, eller er dette en del av et større nasjonalt samfunnsansvar, hvis man vil ha næringsaktivitet og bosetting i distriktene?

Fører muligheten staten gir til å kreve anleggsbidrag, for å forsterke strømmnett, til en utilsiktet og uønsket virkning for distriktene, der det ikke er mulig å få en økonomisk bærekraftig situasjon allerede fra dag 1?

Forslag til vedtak:

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Arbeide for tilføring av nasjonal kapital til dekning av anleggsbidrag i slike saker
- Arbeide for å moderere NVE sine føringer om at det kan/må kreves inn anleggsbidrag i slike saker

26 Nord Universitet – veien videre

Nord universitet så dagens lys fra 1. januar 2016 og da som et «langt» og desentralisert universitet i Nordland og gamle Nord-Trøndelag fylke. Statens kontrollorgan NOKUT meddelte før universitetet var etablert at de ville følge svært godt med på hvordan den vitenskapelige kvaliteten innen forskning og utdanning utviklet seg. I desember 2016 forelå NOKUTs første rapport om Nord universitet hvor det kom fram at man ville gi Nord universitet tid til å omstille seg.

Nord universitet har naturligvis siden etableringen stått i store endringer og omstillinger og tatt sitt oppdrag som universitet målrettet og seriøst. Det er en realitet i alle typer fusjoner og omstillinger at det må ta tid.

For en veldrevet og samfunnsrelatert høgskole som HINT (Høgskolen i Nord-Trøndelag) endret sammenslåingen mye. Det kom nye spilleregler, kravene om formell kompetanse ble innskjerpet, fokuset på forskning ble tøffere, forventningene om internasjonalisering likeså. HINT sin styrke hadde i større grad vært nærhet til praksisfeltet, profesjonsorientering og tett oppfølging av studentene.

Å ta en doktorgrad tar tre-fire år for en stipendiat som er rask og leverer på normert tid. Å gjennomføre et forskningsprosjekt og publisere artikler og bøker, skjer heller ikke over natta. Det krever grundig arbeid, kildestudier, undersøkelser og skrivearbeid. Det tar årevis å omdanne en høgskolekultur og –praksis til å bli universitetsorientert.

Det kan heller ikke være slik at universitetsutdanning er frakoblet det samfunnet en skal levere kompetanse til. Tidligere HINT og nå Nord Universitet er en viktig samfunnsaktør og derigjennom også viktig i samfunnsutviklingen i Trøndelag ikke minst å kunne levere regionens og distriktenes kompetansebehov eks. innenfor helsesektoren, offentlig sektor og blå sektor m.m.

Når utdanningstilbud innenfor eksempelvis sykepleie, som både store og små kommuner har et skrikende behov for settes i spill, blir nedleggelse av campuser feilslått politikk. Det vil også være vanskelig å sikre likeverdige og offentlige tjenester over hele landet hvis så skjer.

Både styret, ledelsen og de ansatte mener at omdanninga til universitet har ført med seg mye positivt, de har fått et sterkere forskningsfokus og mer forskningsbasert undervisning, de har fått et faglig løft og ny faglig entusiasme som igjen gir bedre undervisning. De ønsker også å utvikle sin

samfunnsutviklingsrolle slik at de kobler seg i større grad enn i dag til de øvrige samfunnsaktørene i regionen Nordland/Trøndelag.

Det viktigste er at den prosessen som er startet, er på rett vei, men den tar tid.

Derfor ber vi Trøndelag Arbeiderparti anmode Nord universitet om:

- At i tillegg til å fremme god forskning og faglighet ta sin rolle som samfunnsaktør for å imøtekomme regionens og distriktenes kompetansebehov.
- Å samordne sin virksomhet med de regionale samfunnsmessige interessene og minne om at kravene om faglig tyngde også kan oppnås i samspill med samfunnet rundt.
- At Nord universitet må sørge for at konsekvenser av eventuelle endringer utredes sektorovergripende, og at utkast til løsninger oversendes som grunnlag for reell høring.
- At regjeringen og statsråden for forsknings- og høyere utdanning gir Nord universitet den tid de trenger for å omstille seg og fullføre det løpet som de har begynt på. Trøndelag Arbeiderparti forventer at Nord Universitet får tilstrekkelige ressurser, og nødvendig tid til å fullføre fusjonen, og til å skaffe seg toppkompetanse, og å øke forskning og vitenskapelig publisering
- For å ha nok og riktig kompetanse i hele Trøndelag forventer Trøndelag Arbeiderparti fortsatt nærhet til profesjonsutdanningene i regionen, forskningsmiljøene ved campusene og opprettholdelse av etablerte partnerskap mellom utdanningsinstitusjoner og omlandet.

27 Nasjonal reform for en aktiv boligpolitikk

Norsk boligpolitikk har en ambisiøs målsetting om at alle skal kunne bo trygt og godt i egen bolig. Dette er et uttrykk for at bolig betraktes som et grunnleggende gode som skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av inntektsnivå. Til tross for en slik overordnet målsetting har staten de siste tre tiår i all hovedsak overlatt samfunnsansvaret for boligbyggingen til markedet, kommersielle markedsaktører og det private initiativ. Dette har over tid bidratt til å skape en situasjon som gjør det vanskelig for store befolkningsgrupper å skaffe seg en egnet bolig til overkommelig pris.

Markedet fordeler som kjent ikke boliger etter behov, men etter kjøpernes økonomiske evne ved salgstidspunktet. Særlig i våre tettest befolkede byområder, men også i småbyer i Distrikts-Norge, opplever lavinntektsgrupper, enslige forsørgere, deltidsansatte, og trygdede med lave ytelse store utfordringer knyttet til finansiering og drift av sin egen bolig.

Flere studier viser at inadekvate boforhold er sterkt korrelert med inntektsfattigdom i Norge. Husstander med lav inntekt må derfor få bedre hjelp til å sikre seg anstendige og adekvate boforhold. I 2015 ble det gitt under 6 000 startlån, noe som er under halvparten av nivået i 2012. Mens det var Husbanken som sto for 70 % av boligfinansieringen i 1970, sto banker og privatinstusjoner for om lag 97 % av boligfinansieringen i 2016.

Bedre stønads- og finansieringsordninger, både gjennom Husbanken og bank- og kredittvesenet for øvrig, er eksempler på tiltak som kan utvikles. Det haster med å styrke startlånordningen kraftig slik at flere unge kan få lån til etablering i egen bolig. En revitalisering av de kooperative boligbyggelagene som ble opprettet etter Krigen kan også være eksempel på en mekanisme som, sammen med andre virkemidler, vil kunne bidra til at flere kan bo trygt, godt – men ikke trangt - i egen bolig.

Grunnleggende handler en aktiv og sosial boligpolitikk om rettferdig fordeling. Sosialdemokratiets hovedoppgave må alltid være å redusere forskjeller som markedet ikke hensyntar. For at det boligpolitiske målet om gode og trygge boforhold for alle skal nås, kan ikke markedet uten videre overlates til seg selv. Mange forblir med dette leietakere over lang tid, fordi utleieprisene er så høye, at det blir vanskelig å spare nødvendig egenkapital til kjøp av egen bolig. Denne situasjonen er sterkt forskjellsskapende og må derfor motvirkes av en aktiv, sosial og rettferdig boligpolitikk.

Attraktive boliger er også viktig for at folk skal bosette seg i distriktene. Slik reglene er i dag, med at man får finansiert 85 % av markedsverdi ved ferdigstillelse av ny bolig, vil det bli nærmest umulig å bygge seg bolig i områder med lave boligpriser. Derfor trenger Norge en nasjonal boligreform som tar denne utfordringen på alvor. Staten må derfor se på muligheter for gunstig finansiering gjennom husbanken og støtte til bygging av boliger i distriktene der boligprisene er lave.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Gjennomføre en nasjonal boligreform med sikte på å skape mer rettferdighet i boligmarkedet. Arbeiderpartiet må utvikle en langt mer aktiv boligpolitikk; eksempelvis gjennom generelle finansieringsordninger, finansieringsordninger og støtteordninger spisset mot økt boligbygging i distriktene, målrettede tiltak rettet mot grupper i befolkningen som har store utfordringer i dagens boligmarked og på det boligsosiale området.

28 Grunnrenteskatt på mineralutvinning

Gjeldende Lov om erverv og utvinning av mineralressurser ivaretar verken norske kommuner eller nasjonens interesser på en god nok måte. Kommunene mottar i dag inntekter fra bergindustrien kun i form av inntekter fra mennesker som er ansatt i mineralutvinningsselskapene, under forutsetning av at de bor i kommunen, med tillegg av eventuelle inntekter fra eiendomsskatten.

Personskatten utgjør i de fleste tilfeller beskjedne inntekter til kommunene sammenholdt med de verdiene som skapes ved mineralutvinning, og som kommer selskapene og deres eiere til gode. Slik lovbestemmelsene for eiendomsskatt er utformet, gir heller ikke denne skattarten tilfredsstillende inntekter til kommunene. Det bør derfor innføres en grunnrenteskatt som skal tilfalle vertskommunene som tilrettelegger for mineralutvinning.

Hovedformålet med denne grunnrenteskatten er å sikre at de berørte lokalsamfunn får en andel av verdiskapingen fra mineralutvinning som kompensasjon for naturskader og andre ulemper som følge av utvinningen. Samtidig vil en lokal kompensasjon, i forlengelsen av dette, fungere som et nødvendig incentiv, overfor lokalsamfunn og kommuner som belastes i uvanlig høy grad av denne typen mineralvirksomhet, til å legge til rette for samfunnets utnyttelse av viktige mineralressurser - i tråd med sentrale myndigheters høye ambisjoner for mineralnæringen.

Situasjonen for kommunene i dag er at naturinngrepene i forbindelse med mineralutvinning ofte kan være større enn fordelene ved tiltaket. Det er imidlertid både i nasjonens interesse, og sentrale myndigheters ambisjon, å tilrettelegge for vekst i mineralnæringen. Dette krever stimulansskapende tiltak. En kommunal kompensasjon av denne typen er nettopp et slikt tiltak. Det er imidlertid viktig å påpeke at Trøndelag Arbeiderparti ikke foreslår endringer i totalbeskatningen av mineralnæringen, men en omfordeling mellom stat og kommune. På denne måten vil ikke bergverksindustrien få et økt skatte- og avgiftstrykk samlet sett.

Innføringen av en grunnrenteskatt for uttak av mineralressurser kan eksempelvis etableres ved å innføre en særskatt etter modell fra vannkraftsektoren, eventuelt en kommunal mineralavgift. En alternativ modell til dette, som likner på havbrukskommunenes ordning, kan også være opprettelsen av et næringslivsfinansiert mineralfond som utbetaler årlig kompensasjon til berørte kommuner etter en på forhånd utviklet fordelingsnøkkel. En slik modell krever imidlertid en annen innretning enn havbrukskommunenes da konsesjonsregimene i havbruksnæringen og mineralnæringen er ulik.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Utrede og innføre en grunnrenteskatt for uttak av mineralressurser under forutsetningen av at denne tilfaller vertskommunene. Denne skal omfatte både igangværende og fremtidig virksomhet.

29 Organdonasjon redder liv.

I Norge i dag vokser køene med folk som venter på å motta organer.

For å være organdonor i dag, må man aktivt melde seg som donor, eller så kan pårørende gi tillatelse til at organer brukes.

For pårørende som opplever det verste – å miste noen man er glad i – kan det være et vanskelig spørsmål å ta stilling til, midt i kaoset som oppstår.

Trøndelag Arbeiderparti ønsker derfor en nasjonal utredning, og deretter en lovendring, slik at alle automatisk er organdonor, med mindre man har reservert seg mot dette (eller reservert av foresatte, før fylte 18 år).

30 Taretråling langs Trøndelagskysten

Trøndelag Arbeiderparti er bekymret over omfanget av, og måten høsting av tare ved taretråling foregår på i våre kystnære områder.

Høsting av denne ressursen må være bærekraftig og kunnskapsbasert og skal ikke skje på bekostning av andre nærings- og miljøinteresser. Vi ber om at man styrker forskningen på hvilke miljømessige påvirkninger taretrålinga har for områdene dette foregår i, og legger dette til grunn for den nye regionale forskriften for høsting av tare som er under utarbeidelse.

Gyte- og oppvekstvilkår for flere fiskearter berøres sterkt av taretråling der dette foregår helt inn mot disse områdene. Tareskogen med sitt økosystem er svært viktig i den første del av livssyklusen for flere fiskearter, samt bunndyr som krabbe og hummer osv. Høstingssyklus og sesong vil være vesentlig i denne sammenhengen.

Lokal verdiskaping er også viktig når ressurser skal utnyttes. Kommuner og næringsliv er viktige samhandlingspartnere i denne sammenhengen., ikke minst når det skal avklares hvilke områder og arealer som skal settes av til formålet.

Trøndelag Arbeiderparti vil jobbe for:

- å styrke forskningen på konsekvensene av høsting av tare og påvirkning av miljø, fauna og øvrige økosystemer.
- at dagens høstingssyklus på 5 år økes til 8 år i ny regional forskrift.
- at taretråling kun tillates i områder i sikker avstand fra registrerte gyteområder og områder med andre typer fredning og vern.
- at Havressurslovens intensjon om lokale ringvirkninger av ressursutnyttelsen etterleves.
- at den regionale forskriften for tarehøsting ivaretar interessene til øvrige næringsinteresser.
- et regelverk for sikker og presis dokumentasjon på hvor og hvordan høstingen foregår.

31 Trøndelag hører sammen – Steinkjer som administrasjonsby

I intensjonsplan for samling av gamle Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommune ble det lagt en ambisjon om at Trøndelag skulle bli en region med livskraft, bærekraft og konkurransekraft.

Steinkjer skulle sikres og utvikles som hele Trøndelag sin administrasjonsby med den makt og myndighet som hører til for å bidra til en balansert utvikling.

Trøndelag Ap som den ledende politiske kraft for Trøndelag fylkeskommune må være garantisten for at Steinkjer skal befeste sin posisjon

Trøndelag Ap skal sikre Steinkjer sin rolle som regionens administrasjonsby og distriktenes hovedstad i Trøndelag.

For å lykkes vil det være mange elementer som henger sammen og som må samkjøres.

Det vil derfor være viktig at Trøndelag AP er pådriver for å kunne utvikle effektive og målrettede tiltak for å sikre antall arbeidsplasser i Steinkjer, øke frekvensen og bedre togtilbudet med elektrifisering av Trønderbanen og utvikle effektiv infrastruktur og fasiliteter i Steinkjer.

Todelt ledelse av Trøndelag fylkeskommune med Trondheim sin posisjon som politisk sentrum og Steinkjer som administrativ senter er utfordrende, men en spennende modell dersom en skal lykkes.

Modellen vil også kunne være en mal for andre regioner nå når de andre fylkene er i gang med sammenslåingen.

32 Jordvern

I perioden fra 2005 til i dag er det bygd ned over 100.000 dekar dyrket mark i Norge. Dette utgjør om lag 1 % av det totale jordbruksarealet i landet. En slik sterk nedbyggingstakt er på ingen måte forenlig med framtidig nasjonal matsikkerhet. Befolkningen er økende, og nydyrkingsressursene er begrensede. Erstatningsarealene har oftest dårligere jordkvalitet, og de ligger dårligere til med hensyn til landskap og klima.

Dette fordrer en mer bevisst jordvernstrategi, hvor lov- og regelverk forsterkes og gir tydeligere bestemmelser. Dette må gjøres samtidig som det innføres positive virkemidler, som økonomiske stimuli, for å unngå nedbygging av dyrket og dyrkbar jord.

Konkret bør jordlovens formål forsterkes, og vilkårene for dispensasjon fra forbudet mot omdisponering i § 9 skjerpes. Muligheten for omdisponering til bolig og fritidsformål og næring, må være mer begrenset enn ved omdisponering til formål av vesentlig samfunnsinteresse.

Jordloven må også omfatte landbrukets egen nedbygging. Dette fordrer en innsnevring av definisjonen av jordbruksproduksjon ved dyrking av grøde på arealet.

Det bør videre foretas en styrking av jordvernhensynet i plan- og bygningsloven, slik at kommunenes muligheter for skjønn og dispensasjon reduseres. Fylkesmannen må gis større ansvar og en mer aktiv rolle i oppfølgingen av nasjonal jordvernpolitikk.

Fylkeskommunen bør gis økt betydning i plansammenheng for å kunne gi helhetlige regionale planer med økt mulighet til å ta jordvernhensyn.

Det må settes i gang et arbeid for å finne en realistisk verdsetting av dyrket og dyrkbar jord i et framtidsperspektiv. Og det må etableres et avgiftssystem for bruk av slik jord til andre formål enn matproduksjon, og hvor denne avgiften i sin helhet går til et jordfond.

33 Kjøp og salg av fiskekvoter

Spørsmålet om kjøp og salg av deltakertillatelser/fiskekvoter er gjenstand for stor oppmerksomhet og bekymring i deler av kystfiskeflåten. Disse kvotene omsettes til stadig økende priser, noe som gjør at bare de meste kapitalsterke innen næringen er i stand til å kjøpe. Dette får konsekvenser for rekruttering av unge mennesker inn i næringen. Utviklingen kan se ut til å gå mot noen få rederlag som eiere av kvoter. Pr. i dag eies 36 % av alle rettighetene til fisk av et 20-talls rederlag. Dette er en utvikling som kan fortsette når næringen snart står foran et generasjonsskifte.

Næringen venter nå på regjeringens bebudede melding med forslag om ny politikk om både kvotesystemet og fiskernes leveringsplikter. Så er det nettopp lagt fram en regjeringserklæring for 4-partiregjeringen, hvor det blant annet heter at regjeringen vil hindre unødvendig regulering av flåten og modernisere kvoteordningen. Videre sies det at det ikke skal foretas noen omfordeling av fiskeressurser mellom fartøygrupper. Det sies ikke noe om kjøp og salg av kvoter.

Professor Peter Ørebech ved Universitetet i Tromsø, som er en tydelig kritiker av dagens kvotesystem, vil at rettighetene skal gå tilbake til staten når fiskeren pensjonerer seg. Han peker på at et mulig forslag er å tillate skattemessige avskrivninger for investering i kvoter over for eksempel 10 eller 15, til man kommer i null.

I et oppslag i Dagens Næringsliv i desember 2018 forteller kystreder Erik Johnsen at han tjente mer på å selge fiskekvoter i 2017 enn på fiske. Han sier systemet er galskap, og at båtene ikke er verdt noe. Siden 2015 er kvoteprisene firedoblet. Han ser også mørkt på rekruttering av ungdom inn i kystfisket.

Følgende, aktuelle eksempel viser hvordan virkeligheten kan være: En fiskebåt som er mellom 15 og 21 meter lang, kan ha opptil 6 fiskekvoter. Ut fra dagens prisnivå vil den totale salgsprisen være rundt 200 millioner kroner for en maksimal fiskekvote til en kystfiskebåt!

I følge Dagens Næringsliv er rekordhøye fiskepriser og nedgang i fiskeflåtens totale fiskekvote en av flere årsaker til den store etterspørselen og prisøkningen på fiskekvoter.

Av det som er referert fra virkeligheten i næringen, er det åpenbart at utviklingen ved kjøp og salg av fiskekvoter er i ferd med å anta absurde dimensjoner. Dersom vi ønsker rekruttering til kystfiskeryrket fra befolkningen langs kysten, må det skje endringer i kvotesystemet, ellers vil noen få store aktører kontrollere kystfisket.

Arbeiderpartiet må fremme en fiskeripolitikk som fører til at kystfisket fortsatt er en viktig del av næringsgrunnlaget for bosetninger langs kysten. Det innebærer at kvotesystemet må tas opp til ny vurdering og til nødvendige endringer.

Trøndelag Arbeiderparti vil her spesielt peke på behovet for en egen kystfiskekvote i tillegg til ordinær kvote for Trøndelag, slik det er for Finnmark og deler av Troms og Nordland.

34 Swaziland - Verdens siste absolutte monarki

Swaziland er et av de siste eneveldige kongedømmene i verden. Landet har en frodig natur, rike naturressurser og har, sammenlignet med regionen forøvrig, en relativt høy BNP per innbygger. Men ressursene som finnes eies av de få, og livet for de mange er preget av ufrihet og fattigdom, i et land hvor ulikheten mellom fattig og rik er enorm. Ulikhetene forsterkes av et blodig urettferdig skattesystem, og en omfordeling som er snudd på hodet. Vanlige bedriftseiere og arbeidstakere skattlegges, mens næringsvirksomhet som eies av kongen er unntatt alle skatter og avgifter. Swaziland styres av kong Mswati, og skattene som tas inn brukes i stor grad til å finansiere kongens luksustilværelse. Dette skjer parallelt med at 42 % av befolkningen lever i ekstrem fattigdom, 27 % er underernært og forventet levealder i landet er 49 år. På tross av dette har kongen prioritert å bygge ny flyplass og gå til innkjøp av dyre, luksuriøse privatfly, velvitende om at befolkningen lider.

I Swaziland er arbeidsledigheten på 22 % og ungdomsledigheten på hele 53 %, dette medfører at mange lever svært vanskelige liv. I tillegg til at befolkningens grunnleggende behov i liten grad er dekket, er 27 % prosent av innbyggerne mellom 15-49 år smittet av hiv. I fjor sto man i flere måneder uten tilgang på den livsviktige medisinen som forhindrer at fødende kvinner overfører viruset til barnet. Dette står i grotesk kontrast til regimets pengebruk på kongens luksusliv.

Monarken kan legge ned veto mot alle lovforslag. Han kan også oppløse parlamentet når han selv ønsker det. Mange swazier ser på monarken som en nærmest gudelignende skikkelse, dette er et bilde som bygges opp gjennom bevisst kulturell manipulasjon for å befeste og reproducere monarkens forhøyede stilling i samfunnet.

Organisasjoner som jobber for menneskerettigheter, demokrati og frihet trenger derfor sterk støtte i sitt grasrotarbeid. Det er ikke ytringsfrihet eller organisasjonsfrihet i Swaziland. Organisasjoner og bevegelser som er for høylytt og kritisk mot regimet, risikerer å bli satt i fengsel eller torturert. Fagbevegelsen i Swaziland gjør et viktig arbeid fordi fagforeningene tidvis har hatt noe større anledning til å fungere som organisasjoner enn andre, men arbeider under konstant frykt for regimets reaksjoner. Swaziland har tilsynelatende en sterk BNP, men økonomien kontrolleres av monarken. Eksport av sukker til Europa er en viktig inntekt, og ellers henger Swazilands økonomi tett sammen med Sør-Afrika. Handelsboikott eller andre sanksjoner på eksporten kan derfor være et effektivt virkemiddel for å legge internasjonal press på regimet i Swaziland.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- At befolkningen må gis ytringsfrihet og organisasjonsfrihet
- At det må gjennomføres demokratisk valg
- At ressursene i landet må fordeles for å utjevne ulikhet
- At Norge må sammen med EU må legge press på regimet og monarken i Swaziland for å kunne bedre forholdene for sivilbefolkningen

35 Olje og gass

Verden kan ikke oppnå målene i Paris-avtalen samtidig som dagens forbruk av fossilt brensel fortsetter som nå. Vi har 11 år på oss til å halvere utslippene (innen 2030), og innen 2050 må verden være karbonnøytral. Karbonnøytral betyr ikke at vi ikke vil ha noen utslipp, men de må ikke være større enn det vi klarer å kompensere for med naturlig eller industriell karbonbinding. Følgelig må bruken av fossilt brensel ned. Samtidig er det viktig å understreke at oljealderen ikke vil «ta slutt». Det vil være bruk for hydrokarboner i overskuelig framtid. Først i en overgangsfase fra kull til fornybar energi, der norsk gass vil være viktig for Europa, også sikkerhetspolitisk. Deretter som råvare i petrokjemisk industri og som innsatsfaktor i en moderne sirkulærøkonomi, selv etter at man har gått bort fra petroleum som energikilde.

Hovedmålet for petroleumspolitikken har siden starten i 1969 vært å legge til rette for lønnsom produksjon av olje og gass i et langsiktig perspektiv, og at verdiskapningen skulle komme hele landet til gode. Norsk petroleumspolitikk har vært en stor suksess, i at vi har unngått de fleste av de problemene de aller fleste råvareøkonomier historisk har opplevd. Gjennom tydelig, sosialdemokratisk politikk har Norge lyktes i å konvertere brorparten av oljereservene til investeringer gjennom Statens pensjonsfond utland, overskuddet er faset gradvis inn i økonomien for å unngå overoppheting, og vi har bygget verdensledende kompetansemiljøer. Norge har samtidig lyktes med å ta vare på viktige kvaliteter som små forskjeller, høy tillit og høy organisasjonsgrad på tross av økende velstand. Vi har dertil anlagt en svært høy standard på helse, miljø og sikkerhet i petroleumspolitikken. Disse målene er blant annet gjennom det norske petroleumsskattesystemets to hovedpremiss:

1. Sikre staten høye inntekter fra olje- og gassvirksomhet på norsk sokkel. Staten bør beholde en størst mulig andel av grunnrenten i sektoren.
2. Sikre et nøytralt skattesystem hvor investeringsprosjekter som er lønnsomme før skatt, også er lønnsomme etter skatt, - og ulønnsomme investeringsprosjekt, også er ulønnsomme etter skatt.

Fra Arbeiderpartiets program 2017-21 siteres: Arbeiderpartiet vil legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskaping fra petroleumsvirksomheten. Vi vil sikre oljenæringen forutsigbare rammebetingelser som gjør det mulig å opprettholde kompetanse og gjøre langsiktige investeringer.

Trøndelag Ap mener vi fortsatt skal ha letevirkosomhet for å finne nye areal. Omfanget av ny leting må sees i lys av scenarier for hvor mye petroleum vi faktisk vil få avsetting for når feltene kommer i produksjon, og hvilke inntekter de kan forventes å skape på det tidspunkt. Dette dreier seg om samfunnsøkonomisk lønnsomhet på sikt, ikke bare her og nå.

Sammen med de rundt 170.000 sysselsatte i olje- og gassnæringen på landsbasis og våre sterke miljøer i Trøndelag må vi gå for full maskin inn i omstillingen til et klimavennlig samfunn. Norge har noen av verdens dyktigste fagarbeidere og ingeniører som vil bidra til å kutte sektorens utslipp ytterligere, og til å bruke kunnskap og erfaring til å utvikle fornybar energi, hydrogen og innen karbonfangst og -lagring der vi er verdensledende.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- At Norge skal satse videre på karbonfangst og -lagring (CCS), og ta en ledende rolle i teknologiutviklingen ved å prioritere et program for fullskala CCS, og finne lagringsplass for CO₂ i Nordsjøen.

- Tilrettelegge for et norsk marked for ny maritim energiteknologi, herunder offshore vindkraft, med testsentre og energiparker til havs for å gi vår næring et forsprang ovenfor de internasjonale konkurrentene.
- Bruke offentlige fondsmidler til å investere i testprosjekter og bedrifter som satser innen ny energiteknologi.
- Ha en fortsatt satsing på olje- og gassnæringen i Norge, med et økt fokus på bærekraftig produksjon.
- Innføre flere skattefordeler til fornybare næringer.
- Opprettholde leterefusjonsordningen på dagens nivå for å ivareta leteaktiviteten på norsk sokkel og muligheten til å utrede tildelte felt.
- Ta initiativ til at Norge utarbeider et bærekraftregnskap hvor det etableres indikatorer som i større grad reflekterer naturens tåleevne og menneskelig livskvalitet framfor forbruk.

36 Et mer demokratisk Norge

Ved stortingsvalget i 2017 var det 78,2 % av alle stemmeberettigede i landet vårt som brukte stemmeretten sin. I våre øyne er det et lavt tall. Trøndelag Arbeiderparti ønsker derfor å føre en politikk som sikrer at alle stemmer. For å få til dette må det tilrettelegges slik at å avgi stemme blir så enkelt og praktisk gjennomførbart som mulig. Vi ønsker også at alle stemmeberettigede i landet vet hva de stemmer på og hvilke konsekvenser det kan ha for hver enkelt person. Vi ser også at flertallet av de som ikke stemmer, er unge og folk uten utdanning.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- At alle stemmelokalene i Norge skal ligge lett tilgjengelig for alle.
- At kommuner og fylker skal bli flinkere til å holde debatter før valg.

37 NAV og Arbeidsavklaringspenger

Høyreregjeringens kutt i ordningen med arbeidsavklaringspenger er en fattigdomslinje. Mange brukere har opplevd å få arbeidsavklaringspengene stanset uten varsel og uten at deres situasjon var avklart, verken for arbeid eller trygd. Manglende avklaring kan føre til at de nektes å søke uføretrygd. Alternativet er sosialhjelp. Trøndelag Arbeiderparti vil heller styrke arbeidslinja. Fellesskapet skal stille opp med tidlig avklaring og ressurser til oppfølging som sikrer hver enkelt et selvstendig liv med inntekt av eget arbeid. Mennesker som ikke har mulighet til å jobbe skal få inntektssikring på et nivå som gir trygghet for den enkelte. Konsekvensene av kuttet og innstramningene i arbeidsavklaringspenger er i løpet av bare ett år blitt synlige: Det blir ikke flere i arbeid, bare flere fattige.

38 En verden full av plast

Plast er på vei til å bli et av verdens største klimaproblem, marin forurensning er en av våre største internasjonale miljøutfordringer. Et stort antall fugler, fisk og dyr dør hvert år som en følge av skader fra marint avfall. Derfor mener Trøndelag Arbeiderparti at Norge skal stå fremst i kampen mot plast i naturen. Vi må minske plastforbruket betraktelig, slik kan vi forhindre at sjeldne arter og enestående økosystemer forsvinner.

I Norge dannes det rundt 8000 tonn mikroplast i året, som kommer av alt fra bildekk til tekstiler. Mikroplast finnes også i mange ulike kosmetiske produkter, og hygiene produkter. Det er et stort problem når det forsvinner ut i avløpssystemet og videre til havet.

Plast er et stort internasjonalt problem, men som en region med en stor eksportnæring innenfor fisk og sjømat må vi ta nasjonalt ansvar. Det er i både vår og fremtidige generasjoners interesse viktig at vi handler nå.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- påby merking av alle produkter som inneholder mikroplast slik at man lettere velger bort disse.
- forby all bruk av mikroplast i kosmetiske produkter, hygiene produkter og mat- og drikkevarer.
- gå inn for mer miljøvennlig emballasje på dagligvarer ved å sette en avgift på emballasje som består av ikke-nedbrytbar plast, samt satse mer på løsvekt av frukt og grønt.
- innføre et Internasjonalt forbud på engangsplast.
- innføre forbud mot svart plast.
- innføre miljøvennlige alternativ til handlenett og poser.
- Globale oppryddingsprosjekt i havet.
- Stimulere alle fiskefartøyer til å være involvert i «Fishing for Litter» -ordninger
- Styrke overvåking av strendene langs norskekysten for å få en oversikt over omfanget og utviklingen av problemene med forurensning
- Satsning på nedbrytbar emballasje og vurdere forbud mot plastemballasje og gummigranulat som ikke er nedbrytbar.
- Returordning fra oppdretts- og fiskerinæring.
- Returordning for landbruksplast.
- Større satsning på avfallsmottak for skipstrafikken.
- Kommunale gebyr ved overtredelse av forurensning.
- Øke panten på plastflasker.
- Tilskuddsordning for opprydding i strandsonen.
- Følge opp handlingsplanen mot marin forurensning

39 Kultur

Å ha mulighet og tilgang til aktiviteter og kulturelle opplevelser har stor betydning for den enkeltes helse og livskvalitet.

En meningsfylt fritid gir muligheter for realisering av interesser, grunnlag for utvikling, innsikt, mestring og selvrespekt.

Å delta sammen med andre er viktig for utvikling av sosiale nettverk, og bidrar til inkludering og utjevning av sosial ulikhet.

Derfor må særlig barn og unge sikres tilgang til kulturelle opplevelser og fritidsaktiviteter - uavhengig av den enkeltes familieøkonomi.

Dette gjøres blant annet gjennom opprettelse av en nasjonal fritids/aktivitetskortordning, gode kulturskoletilbud i alle kommuner med nok plasser og gode friplassordninger, og gode utlånsordninger for utstyr og instrumenter.

Alle skal ha de samme muligheter til deltagelse og inkludering.

Trøndelag Arbeiderparti vil jobbe for:

- Snarlig igangsettelse av statlig finansierte fritids/aktivitetskort som utarbeides i tråd med barn og unges ønsker og behov, og gjøres godt kjent og godt tilgjengelig
- Gratis hall - og baneleie i alle kommunale og fylkeskommunale bygg/ arenaer
- En nasjonal rabattordning for barn og unge under 20 år på konserter/ kulturarrangementer
- At det etableres og arrangeres flere kulturtilbud og arrangementer for barn og unge som er gratis og rusfrie.

Eldre mennesker har både behov for - og utbytte av, kulturelle opplevelser og tilgang på aktiviteter som bidrar til sosial utfoldelse og omgang.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Jobbe for økt satsning på Den Kulturelle Spaserstokken
- Bidra til flere gode lavterskelaktiviteter og sosiale møteplasser for eldre.

Regionale og lokale festivaler gir betydelige kulturopplevelser til befolkningen rundt i landet. Det er viktig at disse sikres gode rammer og god forutsigbarhet.

Trøndelag Arbeiderparti vil jobbe for

- En tildelingsmodell som ivaretar forutsigbarheten for store regionale festivaler.

40 Livsmiljøet i havet

Påvirkning av områder for fiske, gyting og oppvekst av fisk

Norge er pr. i dag en av verdens største sjømatnasjoner, gjennom havbruk og fiskerier, og målsettingen er å bli enda større, opp til det femdoble innen 2050. Noen forutsetninger må være oppfylt for å oppnå dette, som: Rent hav, bærekraftig beskatning av fiskebestander, bærekraftig drift av havbruk, arbeid mot nye markeder, samarbeid med andre nasjoner om forvaltning og bruk av havområdene innenfor fiskerier, havbruk, vindkraft, henting av biologisk materiale, som blant annet taretråling langs kysten, olje- og gassutvinning, søk etter mineraler.

Fiskeriene bruker i dag de tradisjonelle områdene fra nære kystområder til fiskebanker ute i havet, og her kan det være interessekonflikter. Kystfisket har nok størst konkurranse fra havbruksnæringen. Her kreves det god arealplanlegging for havbruk i de aktuelle områdene. Det er ikke bare utøvelsen av fisket som berøres, men hele livssyklusen til fisken. Mange steder legges det oppdrettsanlegg tett opp mot gytetfelt, som dermed kan utsettes for eventuelle utslipp fra anleggene.

Gyte- og oppvekstområder berøres også sterkt av taretråling der dette foregår helt inn mot disse områdene. Tareskogen er svært viktig i den første del av livssyklusen for flere fiskearter.

Det oppstår interessekonflikter både av økonomisk og økologisk art når næring i havet som har industriell karakter konkurrerer om flere områder med fiskerier og oppvekst av fisk. Eksempler på påvirkning av livsmiljøet gjennom drift, inngrep, utslipp og installasjoner fra havbruk, høsting av biologisk materiale samt utslipp fra gruvedeponi, viser at det er nødvendig med strengere vilkår for slik virksomhet.

Dersom virksomheten i havet skal fortsette å øke, må det legges til rette for en økologisk bærekraftig utvikling. Det må ryddes opp, marin forsøpling må stanses, og det må bli slutt på videre utslipp av avlusingsvann og gruveslam, og det må sørges for at naturlige biologiske prosesser ikke forstyrres. Det må innføres strengere regelverk og kontroll for å sørge for en bærekraftig utvikling.

41 Reverser tidligere vedtak om egenandeler på fysioterapi

Trøndelag Arbeiderparti er sterkt kritisk til at høreregjeringen øker egenandelene til pasienter som trenger helsetjenester uten at konsekvensene for de som blir berørt er vurdert. Uføretrygdde som opplever inntektstap etter at overgangsregelen er over, merker dette på netto inntekt. Egenandeler på tjenester som fysioterapi og tannhelse som tidligere var gratis koster nå mye og mange må velge vekk hjelp på grunn av lav økonomi.

Trøndelag Arbeiderparti mener at helsetjenestene skal finansieres av fellesskapet og at nivået på egenbetalinger skal holdes på et lavt nivå. Trøndelag Ap mener også at tannhelse må inn som en del av den offentlige helsetjenesten.

42 Landbruk

Vi blir flere mennesker både i Norge og i verden, og matproduksjonen må derfor økes.

Arbeiderpartiet mener at landbruksproduksjonen i Norge må øke i takt med befolkningsutviklingen, og at Trønder-landbruket skal ha minst samme produksjonsvekst som landet forøvrig. Skal vi nå disse målene, må landbrukspolitikken legges til rette for et sterkt landbruk i hele landet, med økt lønnsomhet for alle bruksstørrelser.

Finansieringsordningen for å styrke rekruttering og lønnsomheten i landbruket må forbedres.

Arbeiderpartiet skal arbeide for et framtidsrettet og sterkt landbruk. Mest mulig matjord må tas i bruk, og det må derfor satses på både små og store bruk. Skal vi ha landbruk i hele landet, må regjeringens ensidige favorisering av de store brukene stanses.

God lokalprodusert mat blir stadig mer populært, og undersøkelser viser at folk ønsker levende distrikter og velstelt kulturlandskap. Den geografiske produksjonsfordelingen – kanaliseringspolitikken – er avgjørende for å utnytte landbruksarealene i hele landet, og må videreføres. Regjeringens forslag om å sentralisere norsk melkeproduksjon gjennom å kutte ned på antall melkekvoteregioner må derfor stanses/reverseres.

Regjeringen legger opp til å redusere samvirkeorganisasjonenes rolle i landbruket. Dette vil være et stort steg i feil retning, og vil utfordre distriktslandbruket først. Landsdekkende samvirkeorganisasjoner sikrer lik pris til produsenter i nord og sør, og setter landbruket i stand til å levere trygg og fersk mat gjennom hele året. En deregulering slik regjeringen legger opp til, vil innebære at areal går ut av drift og vil gi en betydelig sentralisering av produksjonen av egg, svin, melk, kylling og kjøtt for øvrig.

Regjeringens forslag til endringer i landbrukspolitikken har så langt vært preget av forverring, kutt og liberalisering, og ikke en forenkling slik regjeringen prøver å fremstille det. Arbeiderpartiet må jobbe for at Stortinget forsterker satsingen på landbruk i hele landet.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- følge utviklingen i distriktslandbruket nøye, og sørge for å målbare næringens behov overfor myndighetene.
- at det legges til rette for et aktivt og lønnsomt landbruk over hele landet, og at langsiktige og forutsigbare rammebetingelser prioriteres.
- arbeide for en selvforsyningsgrad på minimum 50 % basert på egne ressurser.
- at det legges til rette for at verdiskapingspotensialet for lokal- og økologisk mat skal kunne tas ut.
- et robust primærledd med et velfungerende markedsbalanseringssystem med mottaksplikt, er en forutsetning dersom satsingen på lokal mat skal kunne oppskaleres.
- at investeringsvirkemidlene styrkes, da støtten er målrettet og bidrar direkte til effektiviserings- og lønnsomhetsforbedringer til næringsutøverne.
- føre en landbrukspolitikk basert på følgende pilarer: importvern, eiendomslovgivning, markedsregulering og jordbruksavtalen.
- være tydelig på at kompetanse og FoU må prioriteres, da dette er av stor betydning for konkurransekraften til både primærnæringa og næringsmiddelindustrien.
- at mattrygghet, dyrehelse og dyrevelferd fortsatt skal være blant våre fremste konkurransefortrinn.
- jobbe for gode velferdsordninger som er viktig for rekruttering til næringa og også for likestilling.

43 Skog

Naturressursene er grunnlag for en stor del av vår felles verdiskaping. Det er Arbeiderpartiets grunnholdning at de store naturressursene tilhører fellesskapet. Utnyttelse av fellesskapets ressurser skal gi lokale ringvirkninger. De ressursbaserte næringene har store muligheter for videre vekst, og det er viktig å ta hele fylket i bruk.

Trøndelag Arbeiderparti er opptatt av skogbruket som en betydelig næring i vårt fylke. Skogen er en viktig ressurs for tradisjonell bruk og foredling, men også som råstoff for bioenergi og andre, nye produkter. Her er det fortsatt behov for videre forskning og utvikling.

Skogen har også en viktig funksjon i klimasammenheng. For alle disse formål er det vesentlig at skogskjøtsel og fornying har gode vilkår. For uttak av hogstmoden skog er det avgjørende med tilfredsstillende atkomst til hogstfeltene.

Skogbruk er en av bærebjelkene i distriktene, og en aktiv utnyttelse av skogressursene har stor samfunnsmessig verdi og bidrar til lønnsomhet, arbeidsplasser, bosetting og verdier basert på fornybare ressurser.

Skogbruket er en viktig aktør i miljøsammenheng, hvor skogen som virke er en betydelig ressurs i det grønne skiftet. Eksisterende industri basert på skog er viktig i den videre utviklingen av nye miljøbaserte arbeidsplasser.

Skogen som ressurs har et stort virkespotensial. Det er 22 mill da skogareal totalt i Trøndelag, hvorav halvparten er produktiv skog.

Skognæringa er viktig for Trøndelags utvikling gjennom å være en grønn basisnæring med betydelig produksjon og verdiskaping. I 2017 var produksjonsverdien 8,8 mrd. kr inkl. ringvirkninger i regionen. Etter sjømatnæringa er skognæringa viktigste eksportnæring (TFoU 2019). Skognæringa sysselsetter i underkant av 4 000 personer i Trøndelag.

I Trøndelag og i kystskogbruket for øvrig, er vi for tiden inne i det vi kan kalle «vårknipa» i skogbruket. Det gjenstår 10-15 år før vi kan begynne å hogge de store virkesvolumene fra kulturskogene. Fram til da må vi av hensyn til råstoff-forsyningen til industrien ta ut gammelskogen som i dag står uveisomt til. Det er derfor avgjørende at myndighetene satser videre på skogbrukets infrastruktur og miljøriktige alternative driftsmetoder, utbedring av flaskehalser og forsterkning på offentlig vegnett og utskipningskaier/tømmerterminaler.. Videre er eiendomsstrukturen en utfordring for optimal effektiv drift, men oppbygging av lokale skognettverk og satsingen på skogpådrivere motvirker dette.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- styrke arbeidet med skogplanting og ungskogpleie.
- at adkomst til hogstfeltene og uttak av virke sikres gjennom økt satsing på skogsbilveier, fjerning av flaskehalser og styrking av øvrig infrastruktur.
- at satsinga på skogpådrivere og samarbeidet i skognettverkene videreføres og fortsatt får høyt fokus.
- at skogbruket skal følges opp med tiltak som ressurskilde for næringsvirksomhet og energi, samt også ivareta skogens funksjon i klimasammenheng
- bidra til økt bruk av tre som byggemateriale.

- arbeide for et lavere mål for frivillig vern og vern av offentlig eide skogarealer enn dagens regjerings mål om 10 %
- arbeide aktivt for en politikk for bedre utnyttelse av arealene for skogbruk.
- arbeide for en aktiv skogeierpolitikk, og stanse Statskogs utsalg av skogeierdommer.
- at skogindustriens arbeidsplasser i regionen tas vare på og styrkes.
- arbeide for å sikre rekrutteringen til bransjen og utvikle kompetansen ved styrking av utdanningen i skogbruket.
- Etablere regionale og arbeide for nasjonale klimaskogfond for fangst av CO2 i skogen, og lagring av karbon som viktig bidrag i arbeidet med balanse i klimaregnskapet.

44 Samferdsel

Trøndelag er en region i vekst. Næringslivet leverer meget store verdier til storsamfunnet hvert år. Dette gjelder ikke minst innen havbruk, landbruk, skogbruk, reindrift, industri, kultur og turisme. Vi har en regionhovedstad med internasjonalt ledende kunnskaps- og forskningsmiljøer og et omland med rike naturressurser. Trøndelag skal bygges med en moderne og framtidsetta infrastruktur og kollektivtransport om en skal lykkes med framtidig rekruttering og bosetting i hele Trøndelag. Vi er avhengige av at folk bor der naturressursene våre er. Derfor trenger vi en målrettet satsning på infrastruktur som bygger opp rundt samhandlingen mellom forskning og naturressurser og mellom bo- og arbeidsmarkedsregionene.

Jernbane

I dag og i framtiden vil det være behov for et klima- og miljøvennlig kollektivtrafikktilbud i Norge og i Trøndelag for å kunne nå klimamålene. Tog er et sentralt element i dette. Derfor er det viktig at Arbeiderpartiet er forutsigbare i alle ledd i jernbanepolitikken. Trøndelag Arbeiderparti konstaterer at det fortsatt ikke er realisme i regjeringens vilje til å elektrifisere Trønder- og Meråkerbanen.

Trøndelag Arbeiderparti vil jobbe for å øke kapasiteten på Trønderbanen ved å:

- Arbeide aktivt for å sikre at dagens areal og lokaliteter på Marienborg i Trondheim bevares i sin helhet til jernbaneformål, inklusive at motorvognverkstedet blir bevart for framtidig jernbanevirksomhet, der formålet er vedlikehold og utvikling av jernbanemateriell.
- Arbeide aktivt med å få vedtatt trasévalget for tunnelen Ranheim – Hommelvik, og detaljplanlegging av område for en ny Ranheim stasjon.

Kollektivtilbudet til seniorer

Trøndelag Arbeiderparti er opptatt av at kollektivtilbudet skal fungere for alle - også seniorer. Seniorer må som alle andre, tilpasse seg endringer i kollektivtilbudet, men dette er en aldersgruppe som ofte har andre forutsetninger for å tilpasse seg enn det resten av befolkningen har. Dette må kollektivtilbudet ta hensyn til.

Et eksempel på dette er gangavstand til bussholdeplasser. Lengre avstand til holdeplassen kan være overkommelig for dem som er friske til beins, men uoverkommelig for dem som er dårlige til beins. Dette gjelder særlig på vinterføre. En mulig løsning på dette er å ta ekstra hensyn til hvor det bor

mange eldre når man planlegger det ordinære rutetilbudet, samt at man prøver å få til tilleggstenester for dem som er dårlige til beins.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- At kollektivtilbudet organiseres slik at det blir mer tilpasningsdyktig overfor innbyggernes behov og tilbakemeldinger de gir.
- At det tas spesielt hensyn til hvor det bor mange eldre mennesker når holdeplasser og ruter planlegges.
- At de som er for friske i beina til å sitte i rullestol men for dårlige i beina til å spasere på glattisen får hjelp av det offentlige til å planlegge transportbehovene sine.
- At seniorer, som alle andre, skal ha mulighet til å bestille transport og kjøpe billett på smarttelefon, men samtidig ha alternative måter å gjøre dette på.
- At for boligområder med mange seniorer skal et forutsigbart rutetilbud prioriteres over et fleksibelt transporttilbud.
- At det igangsettes et prøveprosjekt for aldersvennlig transport basert på erfaringene med «Rosa busser» i Oslo.

Drosjenæringa

Trøndelag Arbeiderparti sier nei til regjeringens rasing av drosjenæringa i distriktet.

I dag er det slik at det er fylkeskommunene som utsteder drosjeløyver etter en vurdering av behovet for drosjeløyver i det aktuelle distriktet. Regjeringen vil erstatte denne ordningen med en ny ordning der alle som tilfredsstillter bestemte kriterier vil kunne tildeles løyve og dermed tillatelse til å tilby drosjetjenester. Dagens ordning innebærer i praksis en avveining mellom hensynet til tilgjengelighet av drosjetjenester og behovet for tilstrekkelig inntjening for sjåførene. Et forholdsvis lavt antall løyver vil i større grad sikre inntekten til sjåførene.

Ifølge en undersøkelse som Nordisk Transportarbeiderføderasjon gjennomførte i 2018, må de norske drosjesjåførene i snitt arbeide nesten 52 timer hver uke for å kunne tjene en anstendig lønn. Til sammenligning er normalarbeidstiden i Norge i henhold til arbeidsmiljøloven 40 timer i uka. Kravet i dagens løyveordning om drosjevirkosomhet som hovedverv innebærer at inntjeningen per løyvehaver i utgangspunktet bør kunne dekke en fulltidsstilling. En endring av dagens praksis vil derfor med stor sannsynlighet føre til ytterligere press på sjåførenes lønns- og arbeidsvilkår.

Dersom regjeringens forslag til endringer blir vedtatt, vil antallet drosjer bli høyere, noe som vil øke risikoen for uhell og ulykker, fordi sjåførene vil bli tvunget til å jobbe mer.

En deregulering av markedet vil heller ikke nødvendigvis bety lavere priser for kundene og bedre tilgjengelighet som regjeringen antar. Internasjonale erfaringer ved deregulering viser at prisene har steget. Det har vi også sett i Norge i områder med flere konkurrerende sentraler. Erfaringen fra land hvor deregulering er gjennomført er at ventetiden har gått ned i byene, mens tilgjengeligheten er blitt dårligere i distriktene.

Trøndelag Arbeiderparti mener at regjeringen med sine forslag vil forsterke tendensen med flere løsarbeidere, og må også sees på som et angrep på anstendige lønns- og arbeidsvilkår i drosjenæringa. Siden det er store variasjoner gjennom døgnet i behov for drosjer, vil det sannsynligvis være økende antall deltidssjåførere som vil kjøre når behovet er størst. Uten ansettelse vil de være uten rett til sosiale goder som sykepengar og feriepengar.

Både i utredningen og i Samferdselsdepartementets høringsbrev pekes det på at ESA har avgitt en grunnlagt uttalelse til norske myndigheter der de konkluderer med at Norges regler om tilgang til taximarkedet er i strid med EØS-avtalens bestemmelser om etableringsfrihet. Trøndelag Arbeiderparti ser ingen grunn til at norske myndigheter skal bøye seg for ESAs krav om fri konkurranse og lik etableringsrett. Norske myndigheter har mange ganger gjentatt at handlingsrommet må og skal brukes, og det bør absolutt brukes nå.

Godsterminal

Trøndelag Arbeiderparti er sterkt kritisk til regjeringens manglende vilje til å satse på utbygging av ny godsterminal på Torgård, og vil understreke viktigheten av å få denne på plass.

45 Havbruk

Kyst-Norge har fram til 2050 potensial for en vekst innen oppdrett av marine arter på 300%. Kysten i Norge kan bli verdens matkammer for bærekraftig oppdrett av marine arter. Norge skal utnytte produksjonsarealet og kystkommunenenes vertskapsrolle.

Trøndelag AP krever at det utarbeides en helhetlig strategi som tar for seg følgende områder ut fra målet om en 3-dobling av oppdrettsproduksjonen:

Norge må gå fra en råvareeksporterende nasjon til en produktutvikler. Råvarene må videreføres i Norge, noe som sikrer norske arbeidsplasser både på land og på havet.

I dag eksporteres det i hovedsak uforedlet fisk. Sammen med store mengder is (10% av volumet), gir dette et enormt volum som transporteres ut av Norge med bil, båt og fly. Vi må satse på økt FoU for å finne løsninger for å øke foredlingsgraden og teknologi som sørger for å holde kvaliteten på sjømatproduktene lengre. Dette gir miljøgevinster både lokalt og nasjonalt.

Norge har tradisjoner og innovasjon med tanke på å bruke restråstoffet etter slaktning og filetering til produksjon av høyverdige produkter. Dette gir ytterligere muligheter. Våre fortrinn med rent vann, ren luft, høy kompetanse, tradisjon og innovasjon er en mulighet vi ikke utnytter til fulle i dag.

Kommunene har i dag liten påvirkning på hvem som får bruke de områdene som er tilrettelagt for oppdrett. «Belønningen» er en fluktuerende godtgjørelse i form av et Havbruksfond. Kommunene skal settes i stand til å være gode tilretteleggere for å sikre ei god og bærekraftig utvikling av havbruksnæringa.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- føre en politikk som gir havbruksnæringa muligheter for videre utvikling og vekst.
- legge til rette for en bærekraftig produksjon av sjømat, som ivaretar fiskehelse og miljø.
- aktivt bidra til utvikling av oppdrett av nye marine arter.

46 Likestilling og kvinnehelse

2019 skulle bli et historisk år. Vi hadde endelig et flertall på Stortinget for at kvinner skulle få rett til eggdonasjon ved ufrivillig barnløshet, på lik linje med menns rett til sæddonasjon. Og vi skulle glede oss over at det ikke var sivil status, men omsorgsevne som avgjør om en kvinne skulle få hjelp til å bli mor. Enslige kvinner skulle få rett til assistert befruktning. Viktige politiske endringer som ville vist hvilke verdier vårt samfunn var tuftet på. 2019 er blitt historisk, men dessverre ikke for disse grunnene.

Ved den nye regjeringsdannelsen ble fremskrittene avlyst av Høyre, Frp og Venstre, som ikke lenger har tenkt å bidra for et flertall på Stortinget for disse sakene som partiene deres støtter politisk.

De har i stedet gitt Kristelige Folkeparti vetorett i alle spørsmål om bioteknologi, og den første innskrenkelsen i loven om selvbestemt abort siden loven ble innført for alle kvinner i 1978.

Bispemøte har reagert ved første gang i år å flagge støtte til kvinnens rett til å velge, «et samfunn med legal tilgang til abort er bedre enn et samfunn uten abort», sier de nå.

Konservative krefter kan finne inspirasjon i at det er mulig, også i likestillingsfyrtårnet Norge, å stoppe fremskrittene og skru tiden tilbake.

Det skal Arbeiderpartiet ta kraftig til motmæle mot. Vi vil heller fremme en ny og bedre politikk for å sikre gravide kvinners helse og rettigheter.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- si nei til alle innskrenkninger i abortloven.
- gjenopprette alle rettigheter som regjeringen Solberg fjerner i abortloven.
- gi alle gravide tilbud om tidlig ultralyd i svangerskapet før uke 12 i det offentlige helsevesenet.
- gi alle kvinner hvor legene finner grunn til bekymring rett på utvidet fosterdiagnostikk, herunder NIPT blodprøve.
- flytte grensen for gratis tilbud i offentlige helsevesenet om utvidet fosterdiagnostikk med NIPT blodprøve, fra 38 år til 35 år.
- gi enslige kvinner rett til assistert befruktning
- gi ufrivillige barnløse rett til eggdonasjon.
- tillate kvinner som har vært gjennom prøverørsrørsbefruktning å donere bort overflødige befruktete egg i stedet for at eggene må destrueres.
- at HPV-vaksinen vurderes inn i vaksinasjonsprogrammet.
- at langtidsvirkende prevensjon blir gratis for ungdom

47 Vår felles helsetjeneste

Sykehusbudsjettet høyreregjeringen har vedtatt for 2019 vil bli denne regjeringens svakeste, og legger i realiteten opp til nullvekst.

Høyreregjeringen har lenge ført en kronisk underfinansiering av vår felles helsetjeneste. Selv om bevilgningene øker, holder de knapt følge med utviklingen i befolkningen. I fremtiden blir vi flere eldre, mange av oss med et sammensatt sykdomsbilde. Det krever mer av både sykehusene og kommunehelsetjenesten. Regjeringen har også lagt det kostbare ansvaret for innkjøp av flere typer legemidler til sykehusene, og dermed er det lite igjen av den reelle økningen. Resultatet er at de ansatte løper fortere og at tilbudet svekkes.

Løsningen for sykehusene blir at folk sendes hjem for tidlig. Da vi i Arbeiderpartiet startet samhandlingsreformen i 2012, ønsket vi at kommunene i større grad skulle kunne ta imot folk som hadde vært til behandling, men som kanskje enda ikke var blitt helt friske. Det krever imidlertid en sterk kommuneøkonomi, en større kommunehelsetjeneste, og en fastlegeordning som fungerer. Når årets statsbudsjett legger opp til å overføre enda flere pasientoppgaver til kommunene, uten at de får midler til å følge dem opp, blir folk kasteballer mellom en kronisk underfinansiert sykehussektor og sprengt kommunal helsetjeneste.

Ambulanse og en trygg prehospital tjeneste.

Trøndelag Arbeiderparti er bekymret for sentralisering av ambulansetjenesten og viser til den demografiske framskrivningen, der befolkningen i mange utkantstrøk blir eldre, og til at omsorgsbyrden er dokumentert å være langt høyere i små utkantkommuner enn i tettbygde strøk. Selv om utkantstrøk ikke har samme tetthet av blålysfunksjoner som byer og tettsteder, kan det ikke aksepteres et kvalitativ dårligere helsetilbud. Det er også viktig å få på plass varige finansieringsløsninger for gode samarbeidsprosjekt mellom kommuner og helseforetak om disse tjenestene.

Raskere psykisk helsehjelp for unge

Mange barn og unge opplever psykiske helseplager. Psykiske helseplager har blitt folkehelseutfordring nr. 1 blant barn og unge, og ventelistene hos spesialistene er lange. Jo tidligere man får hjelp, jo større er muligheten for å bli frisk. Tidlig innsats nytter, og ofte er det ikke mange timer som skal til. I kommunene er det viktig at faggrupper med f.eks. kommunepsykolog, helsesøster, barnevern, PPT og andre spiller på lag slik at unge får et tilbud som forebygger og gir muligheter for tidlig innsats. Det er viktig at barn og unge får et tilbud der de bor, og at de slipper å vente så lenge. Nærhet til hjemmet forenkler muligheten for å få rask hjelp og det bør finnes lavterskel-tilbud uten behov for henvisning.

En fastlegeordning i krise

Ansiktet til fastlegen er som oftest folks første møte med helsetjenesten. De ivaretar 90 prosent av befolkningen til bare litt under fire prosent av helsebudsjettet. De sitter med et enormt ansvar for min og din helse. Mange fastleger opplever å ha lange arbeidsdager, jobber i en krevende økonomisk situasjon og oppgavene deres blir flere og flere. Nyutdannede leger sier rett ut at de er motvillig til å gå inn en slik jobbhverdag.

Når vi i tillegg vet at en tredjedel av dagens fastleger er over 55 år ser vi konturene av noe som kan bli et virkelig stort problem om få år. Legeforeningen mener at denne demningen vil briste innen tre til fem år. Trøndelag Arbeiderparti mener at listelengden til den enkelte fastlege må ned, ordningen må fullfinansieres og oppgaveoverføringene må stanse til tjenesten er stabilisert.

Flere hender og hoder

En trygg og god helsetjeneste trenger dyktige fagfolk. Teknologien vil sikkert gjøre livet litt lettere for gamle og syke, og vi får stadig mer effektive tjenester. Men det er utvilsomt også et økende behov for helsepersonell som kan ta vare på oss. I 2040 kan vi ha behov for dobbelt så mange helsearbeidere som i dag. Allerede i dag mangler Norge 5900 sykepleiere.

Høyreregjeringen gjør lite for å sikre nok helsepersonell til befolkningens behov. Hvordan skal sykehusene, omsorgsboligene og legekantorene våre ha nok kvalifiserte fagfolk hvis regjeringen ikke vil utdanne flere? Høyreregjeringen leverer ingen svar.

Trøndelag Arbeiderparti krever at staten øker kapasiteten på sykepleiestudiene, tilbyr mer deltidsstudium i samarbeid med kommunene og sikrer praksisplasser ved sykehusene. Kommunene på sin side vil forplikte seg til å stille praksisplasser, samt samarbeide om deltidsstudium for egne arbeidstakere.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Stanse den kroniske underfinansiering av sykehusene.
- Sikre en trygg ambulansetjeneste og styrke de prehospital tjenestene i distriktene.
- Gi raskere psykisk helsehjelp til alle og flere lavterskel helsetilbud til barn og unge
- Sikre rekrutteringen av unge leger til primærhelsetjenesten gjennom en utvidelse av antallet LIS1 stillinger. Ordningene må fullfinansieres. Innretning og finansiering må basere seg på erfaringer fra eksisterende prøveordning og i dialog med kommunene.
- Nasjonal utrulling av prosjektordningen med allmennlege i spesialisering (ALIS) så raskt som mulig, der allmennleger i spesialisering tilbys fastlønn. Innretning og finansiering må basere seg på erfaringer fra eksisterende prøveordning
- Sikre medisinstudenter mer praksis i kommunehelsetjenesten, og snarest innføre finansiering av slik praksis i regi av universitetene.
- Få på plass nasjonale føringer for- og finansiering av spesialiseringsløp i allmenntidisin i kommunene.

48 Et bærekraftig samfunn

For å nå våre klimamål nasjonalt og internasjonal må vi skape et samfunn hvor det er lønnsomt, og ikke minst enklere, å reparere og gjenvinne fremfor å kjøpe nytt, avfall må i langt større grad bli en resurs, og vi må ha en bærekraftig matproduksjon. Verden og Norge består av folk, det er gjennom kloke politiske beslutninger og gjennom innsats av hver enkelt i felleskap som vil gjøre en forskjell om Norge og verden skal være beboelig for våre barnebarns barn

Avfall som resurs.

Avfall er og vill i fremtiden være en ressurs som må utnyttes på best mulig måte for å sørge for bærekraft og verdiskaping også på lang sikt. Dette krever at vi bruker fornybare energikilder og råvarer og har effektive systemer som sørger for at det som i dag blir til avfall blir råmaterialer i framtida. Dette vil gi sikrere materialtilgang, nye arbeidsplasser, økt verdiskaping og bidra til å redusere klimautslippene.

Man må bygge gode infrastruktur for mottak og sortering av avfall til gjenvinning.

Man må ved bruk av kjemiske eller biologiske prosesser skape nye verdifulle produkter ut av mat og slakteavfall.

Man må gjennom gjenvinning av metaller bidra til å dekke fremtidens behov.

Man må utvikle nye måter og ta i bruk ressursene på

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- øke dagens pantesats til 5 og 3 kroner.
- jobbe for en internasjonal panteordning.
- gjeninnføre pant på glassflasker.
- ha en utredning på hvilken emballasje det er hensiktsmessig å ha pant på, deretter innføre pant der det er økonomisk og miljømessig hensiktsmessig.
- jobbe for at råvarer og avfall utnyttes bedre og sees i sammenheng for å utnytte ressursene flere ganger.
- utvikle nye måter å ta i bruk skogressursene på, for eksempel til fiskefôr.
- innføre en merkeordning for plast- og restavfall

Bærekraftig forbrukersamfunnet

Dagens høye forbruk kan ikke fortsette, og ungdommer i dag kjenner ikke til det å lappe en bukse eller reparere en TV. Det er enklere, og ofte også billigere å kjøpe nytt. Dette er en veldig komfortabel og tilfredsstillende livsstil, men om man skal tenke på våre etterkommere må vi gjøre noe med forbrukermentaliteten.

Bruk- og kast- samfunnet har eskalert de siste årene og det ser ikke ut til at det vil endre seg. Derfor er det viktig at det offentlige går foran som et godt eksempel for borgerne i Norge.

Med et større fokus på gjenbruk, reparasjon og resirkulering vil det skape en felles forståelse over hvor viktig det er med miljøbevissthet. Om folk er bevisste på hva de kaster og bruker vil det være naturlig at senere generasjoner også er det. Norge og verden er avhengig av at de kommende generasjoner tar et ansvar og innser at miljøproblemer og høyt forbruk henger sammen.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- arbeide aktivt for å kutte forbruket og omstille oss til et samfunn som baserer seg på en sirkulær forvaltning av ressursene.

- opplyse om, og utvide bruken av svanemerket, samt jobbe for at så mange produkter som mulig er produsert på en så miljøvennlig måte at de fortjener svanemerket.
- Videreføre og bevare søndag som felles fridag.
- rette mer fokus mot miljø i skolen ved å innføre kompetansemål i naturfag knyttet til forbruk, matsvinn, resirkulering og klimaendringer.
- gjøre det enklere for det offentlige og enkeltpersoner å gi bort og bytte brukbare gjenstander framfor å kaste og kjøpe nytt.
- etablere resirkuleringsstasjoner på alle offentlige bygg.
- I samarbeid med lag og foreninger legge til rette for utstyrssentraler i lokalsamfunnet
- at det skal finnes avfallsstasjoner med sorteringsmuligheter på alle ungdoms og videregående skoler i hele landet.

Miljøvennlig matproduksjon

En god og miljøvennlig matproduksjon med fokus på dyrevelferd er viktig i fremtiden, samtidig må man se på miljø utfordring knyttet til landbruket, og ikke minst få redusert matsvinnet.

Internasjonal kjøttindustrien står for en stor del av menneskeskapte klimautslipp og det advarer mot at et økt kjøttforbruk på verdensbasis vil ha stor innvirkning på miljøet, samtidig importerer Norge store mengder kjøtt. Vi må finne mere klimavennlige måter og drive landbruk på samtidig må forbruk endres over på mere fisk og vegetariske alternativer, og mindre kjøtt.

For å få vårt eget matsvinn til å gå ned må vi kutte i alle ledd, både i matindustrien, i dagligvarebutikkene og blant forbrukerne. Å verne om matsentraler rundt om i landet, stille krav til kutt i matsvinnet i alle sektorer, og å endre ordningen om datomerking til en ordning som gjør at man heller spiser mat utgått på dato framfor å kaste det, er noen av de mange tiltakene som kan bidra til å nå målet om å halvere matsvinnet i Norge innen 2030.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Bidra til opprettelse og drift av matsentralen i Trøndelag.
- stille maksimumskrav til matsvinn i offentlige instanser som kantiner, sykehjem og barnehager, samt skolelinjer som restaurant og matfag.
- stille strengere krav til at det skal serveres kortreist mat på offentlige instanser som aldershjem, barnehager og kantiner, der hvor dette er mulig, for å kutte i transportutslipp.
- utvikle dagens ordning med holdbarhetsmerking av matvarer slik at den bedre informerer forbrukerne om hvordan utgått mat fremdeles kan være spiselig.
- innføre en ordning som gjør at fullt spiselige grønnsaker og frukt, som ikke tilfredsstillter butikkens krav til utseende, kan bli solgt billigere istedenfor å kastes.
- at all mat som serveres på offentlige institusjoner over hele landet skal være sunt og variert.
- legge til rette for at organisasjoner og bønder enklere kan gjøre avtaler med dagligvarebutikker om å hente utgått, men spiselig mat.
- Det må utarbeides en samlet handlingsplan for klimatiltakene i landbruket.
- Det må legges opp til at klimatiltak gjennomføres bredt, dvs. i alle deler av driften.
- Investeringsstøtten til klimatiltak, utslippskutt og klimatilpasning, må økes gjennom styrking av midlene til Regionalt Miljøprogram.
- utvikle kompetansemål om matsvinn, forbruk, vegetariske alternativ og sammenhengen mellom mat og miljø

49 Privatisering i barnehagesektoren

For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre god velferd til alle. Trøndelag Arbeiderparti mener det er et grunnleggende prinsipp at offentlige ressurser skal komme befolkningen til gode. Derfor mener vi at velferdstjenester i hovedsak skal drives av det offentlige, som har kvalitet som hovedmål, ikke profit.

Barnehager

For å få til full barnehagedekning, var det i sin tid avgjørende å ta i bruk private barnehager for å få opp tilbudet av barnehager raskt. Man ser en utvikling der store nasjonale kommersielle barnehageaktører tar over på bekostning av ideelle aktører.

I dag likebehandler staten kommersielle og offentlige barnehager økonomisk. Ved å likebehandle, overfinansierer man i realiteten de kommersielle barnehagene. Kommersielle barnehager velger oftere å ha en homogen gruppe barn i barnehagen, færre pedagoger per barn og tilslutter seg ikke nasjonale tariffavtaler.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- At alle kommersielle og ideelle barnehager skal tilslutte seg nasjonale tariffavtaler som regulerer de ansattes rettigheter.
- At kommunene sier nei til ytterligere privatisering av offentlige barnehager.

50 Bredbånd – og mobildekning til alle

I dagens samfunn så er det en forventning om at man deltar i det digitale samfunnet og utviklingen. Dette manifesterer seg både gjennom læreplan i skole, statlige satsninger og i næringslivet. For en god del av Norge er denne infrastrukturen helt eller delvis manglende. Trøndelag Arbeiderparti mener at dette må endres. Det må prioriteres midler til utbygging av bredbånd der hvor det mangler. I dag er det satt av ca 200 millioner (2018) fra regjeringen. Dette er et alt for lite beløp til å få til en god satsning i Norge. Da blir det opp til kommunene og den anstrengte kommuneøkonomien å sette av penger for å fremskynde utbygging. Bredbånd bør sidestilles med annen viktig infrastruktur for å sikre like muligheter og tilgang til alle landets innbyggere.

God mobil- og internettdekning er viktig for folk i hele landet. Det er ingen tvil om at manglende mobildekning gjør hverdagen vanskelig både for innbyggere og næringsliv. Trøndelag Arbeiderparti mener det statlige tilskudd til utbygging av bredbånd- og mobildekning må økes.

51 Pensjon fra første krone

Ifølge loven om obligatorisk tjenestepensjon (OTP) skal bedriftene sørge for en tjenestepensjonsordning der man sparer minst to prosent av den ansattes lønn, men med en begrensning som er slik at man bare har rett til tjenestepensjon for den delen av lønna som overstiger Folketrygdens grunnbeløp på 96.883 kroner.

Det betyr at en ansatt med lav lønn ikke får pensjonsopptjening på en langt større andel av lønnen enn en ansatt med høy lønn. Vi mener regelverket med dette har en innebygd urettferdighet.

Det er svakheter i dagens pensjonssystem er knyttet til å få en rettferdig fordeling. Prinsippet om pensjon fra første krone er et legitimt krav.

Det må foretas endringer i pensjonssystemet som bidrar til bedre sosial fordeling, større insentiver til arbeid, forenkling og avbyråkratisering. Pensjon må opptjenes fra første krone og en slik endring må forankres bredt og gjennomføres på en måte som sikrer stabile og trygge pensjoner og arbeidsplasser.

Det er Stortinget som lovfester endringer i pensjonssystemet, men det er tradisjon for at dette skjer ved brede forlik i Stortinget eller etter at partene i arbeidslivet i forbindelse med et lønnsoppgjør er blitt enig om å be myndighetene foreta eller utrede endringer.

Nå må det bli fortgang i sakene og en foreslått utredning må droppes.

Dette er allerede utredet mer enn godt nok.

Pensjonsspørsmålene er en sak for lovgiver. Det er derfor vanskelig å se at enda en utredning vil løse pensjonsspørsmålet for den ene millionen arbeidstakere som ikke tjener opp pensjon fra første krone.

En eventuell ny utredning fører kun til trenering i saken, og i mellomtiden taper de aller lavest lønte pensjon for hver dag som går. Nå haster det å løse denne floken.

Obligatorisk tjenestepensjon (OTP) er først og fremst en lovbestemt ordning, og det er på tide at politikerne bringer ordningen i tråd med pensjonsreformens prinsipper. Ett av de prinsippene er at man skal ha pensjonsopptjening for hele inntekten, ikke bare deler av den.

Trøndelag Arbeiderparti krever at lovendring om pensjon fra første krone gjennomføres snarest og uten ytterligere utredning.

52 Klimarefusjonsordning

Selv Norsk olje- og gassproduksjon er den mest miljøvennlige i verden, er det bruken av de eksporterte hydrokarbonene som utgjør den største trusselen mot klimaet. Norsk gass vil riktignok fortrenge kull som energikilde når Europa nå skal nå målene i Parisavtalen, men vi må være mer ambisiøse.

Både FN's klimapanel og Parisavtalen viser at vi ikke vil greie å dekke både energibehovet og samtidig nå 1,5-gradersmålet, uten å fange og lagre CO₂ fra olje og gass. Den fantastiske utviklingen innen fornybar energi som sol og vind er helt nødvendig, men vil likevel på langt nær dekke energibehovet i Europa.

Om vi omdanner norsk gass til hydrogen, kan vi derimot fortsatt bruke det norske rørsystemet til Europa, samt rørene som frakter gassen inn på kjøkkenet i England og kontinentet. Å erstatte dette systemet med kraftledninger vil ha enorme kostnader og sannsynligvis utsette overgangen til klimavennlig kraft.

Norge kan med andre ord sikre utslippsfri energi til Europa ved å rense bort CO₂ og lagre den på havbunnen, akkurat som Parisavtalen og Klimapanelet ber om. Samtidig gir det oss muligheten til å rense eksisterende industri, og dermed på sikt øke lønnsomheten og tiltrekke oss flere.

Da vi fant olje og gass stimulerte vi til en enorm teknologiutvikling gjennom at den norske staten tok nesten hele regningen for teknologiutviklingen, mot at selskapene betaler nesten 80 prosent skatt på inntektene. Nå må vi lage tilsvarende løsninger for å løse klimakrisa. USA vedtok nå i februar en lov som gir selskapene skatterefusjon for hvert tonn CO₂ de renser og lagrer.

Regjeringen somler. Å tro at markedet alene løser dette, er som å sitte i et tomt badekar å vente på flo. Vi må skape markedet.

Norge bør derfor ha ambisjon om at vi innen 2030 skal levere CO₂-fri energi til Europa, og vi bør etablere en egen «Klimarefusjonsordning» som overgår USA, for å raskere realisere lønnsom fangst og lagring av CO₂ for å sikre overgangen til CO₂-fri energi i Europa.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- At Norge etablerer en «Klimarefusjonsordning» for fangst og lagring av CO₂
- Sette mål om å omdanne norske naturgassen til hydrogen for å forsyne Europa med klimavennlig energi innen 2030

53 Barna våre hjem

Barn av norske fremmedkrigere i Syria

Barn er ufrivillige ofre av krig og konflikt, og det er tilfeldig hvilken side av konflikten de blir født inn i. Forankret i våre verdier så skal ikke barn straffes for foreldrenes handlinger. Handlinger går ikke i arv.

Som følge av krigen i Syria mot det IS, reiste det flere norske statsborgere for å delta. De norske fremmedkrigere var både menn og kvinner som hadde ett ønske om å tilslutte seg det Islamistiske kalifatet. Mange av disse kvinnene har i ettertid uttrykket ett ønske om å komme tilbake til Norge, av hensyn til dere barns fremtid, skole, og oppvekst.

Barn født av norske statsborgere i en krisesituasjon, har ved flere anledninger fått bistand av den norske stat og brakt hjem til Norge. Dette er for å sikre våre barns rettigheter, og muligheten til en god og stabil oppvekst. Dette er et prinsipp som bør gjelde alle norske barn, uavhengig hvilken konflikt, ideologi, eller straffebud av foreldrene.

Barn av norske fremmedkrigere bør få muligheten til å kunne leve gode og fulle liv i fremtiden, slik som alle norske barn. Barna, og deres mødre må hentes hjem. Dette er ekstremt sårbare barn, som trenger hjelp, oppfølging og bli rehabilitert.

Trøndelag Arbeiderparti mener

- At den Norske stat aktivt skal hjelpe barn av fremmedkrigere i Syria hjem til Norge.
- At barn av norske fremmedkrigere skal få en tett oppfølging

54 Arven etter 22. juli

Få vet bedre enn AUF og Arbeiderpartiet hvilke krefter som finnes i ekstremismen, særlig i den voldelige, antidemokratiske høyreekstremismen. Historien fra 22. juli har på en vond måte lært oss om hva som lever på ytterste høyre i Norge. Den voldelige høyreekstremisten som angrep vår sommerleir ble radikalisert på internettets mange ekkokammer, og viste oss hvor dødelig det politiske hatet er, selv i verdens fremste demokrati.

Kampen mot høyrekreftene er vanskelig. Vi vet godt at det i Norge i dag finnes mennesker som hater AUF, Arbeiderpartiet, sosialdemokrater, kvinner, mørkhudede, homofile, jøder, muslimer, minoriteter og en lang rekke andre. Det er vår oppgave å ta kampen mot kreftene som står bak hat, generelt. Trøndelag Arbeiderparti vil aldri gi seg i denne kampen, og målet vårt må være en fullstendig utradering av rasistiske bevegelser i landet.

Trøndelag Arbeiderparti vil styrke skolens ansvar når det kommer til å utjevne negative forskjeller blant barn og unge. Vi ønsker også at alle unge skal lære om historien fra Utøya 2011 slik at alle kan lære om følgene som kan komme av at vi lar fremmedfrykten gå for langt. Opplæringscenteret på Utøya, 22. juli-senteret og Falstadsenteret har viktige roller i formidlingen om demokrati og menneskerettigheter.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- at grunnskolen skal ha en større rolle i å lære bort om ulike politiske retninger og hva konsekvensene til disse betyr for hver enkelt person.
- at demokratilæring skal vies en større rolle i pensum i grunnskolen.
- at det skal innføres «demokrati i praksis» som valgfag.
- at skolen skal ha større fokus på å motarbeide rasisme og hatytringer.
- at flere skoler skal få muligheten til å besøke Utøya og andre steder hvor man kan lære om demokratiets historie, og at staten skal subsidiere en slik tur.
- Styrke midlene PST har til å følge opp radikale ekstremistiske miljøer.
- at PST skal ha økt fokus rundt ungdom i ekstreme miljøer.
- at organisasjoner med et tydelig voldsønske- og potensial forbys ved lov. Blant disse finner vi organisasjoner som Nordisk Motstandsbevegelse.
- prioritere å ta i bruk Utøya som samlingssted for arrangementer i regi av AUF, Arbeiderpartiet eller andre deler av arbeiderbevegelsen.
- aktivt fortelle historiene om våre falne 22. juli i skolingene av våre medlemmer og vår organisasjon.

55 Oppvekst og utdanning

For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre god velferd for alle. Mindre klasser, gode pedagoger og et bredere lag rundt skoleelevene er en forutsetning for at elevene skal bli sett og for at de skal få den hjelpen de har krav på. Trøndelag Arbeiderparti vil ha flere yrkesgrupper inn i skolen.

Alle elever skal oppleve en trygg skolehverdag og gjøres i stand til å mestre eget liv. Trivselstiltak og forebyggende arbeid er en viktig del av skolen.

Hvor godt du presterer i løpet av 5 timer bør ikke ha like stor betydning som prestasjonene dine i løpet av hele skoleåret. Dagens eksamensordning er urettferdig og utdatert, og fremtiden din bør ikke bestemmes av dagsformen din. Elevene går på skole for å forbedre og utvikle seg, og med dagens ordning er dette aspektet helt fraværende. Fokuset er kun rettet mot vurdering og ikke forbedring. Slik kan vi ikke ha det.

I løpet av et semester foreslår vi derfor at elevene har en mappevurdering, hvor de får mulighet til å velge ut noen av de heldagsprøvene de er mest fornøyde med i de ulike fagene. Disse skal vurderes av en ekstern lærer, slik at man oppnår en rettferdig vurdering. En slik vurderingsform tillater elevene å vise hvordan de har prestert over tid, og fremtiden deres vil ikke lengre være avhengig av hvordan de presterer i løpet av fem timer.

Grunnskole:

- Avskaffe eksamen som eneste vurderingsform og innføre mappevurdering.
- Skole og barnehage skal i større grad ta nytte av lokal frivillighet og lokalt næringsliv.
- At hver skole skal ha minst en trivselsleder-ansvarlig blant de ansatte ved skolen.
- At skoler skal ha et trivselslederprogram
- At trivselslederne skal brukes som ambassadører for et godt skolemiljø
- Innføre heldagsskole i grunnskolen.
- Gjøre faget utdanningsvalg mer praktisk gjennom bedriftsbesøk, flere hospiteringer og flere utplasseringer.
- Styrke kompetansen til og prioritere rådgivere til undervisning i utdanningsvalg.

Arbeiderpartiet ser viktigheten av repetisjon og mengdetrening for å oppnå best mulig læring. Skolen har et særansvar for at elevene mestrer leksene som gis. Derfor mener vi at dagens ordning med hjemmelekser skal avvikles og gjøres om til skolelekser. På den måten får alle elever muligheten til å få den samme gode hjelpen av dyktige pedagoger, og være mindre avhengige av foreldrenes forutsetninger og utdanningsbakgrunn. Skole-hjem samarbeid skal vernes om og utvikles. Det kan handle om dialog, veiledning og informasjon.

56 Familiegjenforening

Ikke skap et A- og B-lag blant flyktninger i Norge.

Arbeiderpartiets migrasjonsutvalg ønsker å gi færre rettigheter til personer med beskyttelsesbehov etter Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), såkalt subsidiær beskyttelse. Dette synes Malvik Arbeiderparti er et skritt i feil retning. Til nå har disse flyktningene fått samme rettigheter som dem som får beskyttelse etter FNs flyktningkonvensjon. Utvalget foreslår at man skal begrense mulighetene for familiegjenforening for denne gruppen, og at de kun skal få midlertidig opphold. Innstrammingsforslagene kan være i strid med menneskerettighetene, og skader integreringen.

Dansk institutt for menneskerettigheter har konkludert at den danske regelen om at personer med subsidiær beskyttelse og midlertidig opphold ikke kan få familiegjenforening før etter tre år, kan være i strid med den europeiske menneskerettskonvensjonen og at det er et brudd med barnekonvensjonen å nekte barn familieliv. Internasjonal forskning viser tydelig at manglende familiegjenforening har skadelige konsekvenser for psykiske helse og integrering. Dette dokumenteres blant annet i nye rapporter om bruk av midlertidighet og begrenset familiegjenforening i Sverige og Danmark. UNHCR er svært kritisk til slike innstramminger, og advarer om at begrensninger i retten til familiegjenforening kan tvinge flere kvinner og barn ut på farefulle smugler-reiser til Europa.

Situasjonen for «oktoberbarna» viser at midlertidighet er nedbrytende for mennesker på flukt. Det er det motsatte av solidaritet når barn og voksne blir værende i lang tid i Norge med midlertidig opphold uten rett til familiegjenforening.

Trøndelag Arbeiderparti ønsket ikke å innføre en inndeling i et A- og B-lag blant mennesker med beskyttelsesbehov. Dagens praksis må videreføres; Både de som får opphold på grunn av definisjonen i flyktningkonvensjonen og de som får opphold på grunn av den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, får status som flyktning og dermed muligheter for opphold og familiegjenforening.

57 Språk- og samfunnsopplæring for etablerte innvandrere

Det har lenge vært søkelys på effekten av språk- og samfunnsopplæring av innvandrere. Med god grunn. I tillegg er det en annen gruppe innvandrere som detter utafør: Kvinner, gjerne med høy og god utdanning. De går hjemme og følger opp sine barn som for en stor del går på private, engelskspråklige skoler. Mennene er i arbeid i velrenommerte bedrifter og gode stillinger. Dette fører til ensomhet, en trist situasjon og ønske om å komme inn i det norske samfunnet. Noen av disse kvinnene har tatt affære og ønsker å gjøre noe med dette. Det viser seg da at å ha barna i norske skoler er svært vanskelig da det kreves kunnskap i norsk for å følge dem opp. Og det finnes ikke muligheter innafor regelverket til å gi dem språk- og samfunnsopplæring. Initiativgruppa har vokst fra en håndfull til knappe 300 kvinner fra 30 land! Sånn kan vi ikke ha det!

Trondheim Arbeiderparti vil:

- Følge opp dette med sentrale organer, Stortingsgruppa, osv. med sikte på å få en snarlig og varig endring i retningslinjene for språk- og samfunnsopplæring, arbeidsmarkedsreglene og muligheter for støtteordninger til integrering og oppfølging av barnas grunnskolegang i offentlige skoler.

58 Moria må evakueres

Fra flyktningleieren Moria på Lesbos, kommer det til stadighet rapporter om umenneskelige tilstander.

Flyktningleiren har en kapasitet på 3100 mennesker, men nå bor det over 9000 der. En tredjedel av disse er barn som lever under forferdelige forhold som bidrar til å forverre deres allerede dårlige helsetilstand. Mange av flyktningene som kommer til leiren, er allerede traumatisert både psykisk og fysisk. I leiren tvinges de til å leve i et miljø med stadige voldsepisoder - også seksualisert vold, som ofte rammer kvinner og barn. Den gjentakende volden gjør flyktningene mer utsatt for å utvikle alvorlige psykiatriske symptomer. At det stadig kommer flere til øya, samtidig som at nesten ingen forlater den, bidrar til at forholdene forverres.

Flyktningene har symptomer på psykose, selvmordstanker og angst. Selvskading er utbredt. De som har vært der med hjelpeorganisasjoner forteller om fravær av håp, smil og troen på at livet kommer til å bli bedre.

Marthe Valle skriver i en facebookstatus: «Mange har vært her i flere år. Sanitærforholdene er dårlige, klær må vaskes i iskaldt vann, det finnes en eneste matstasjon til nesten 6000 mennesker, og det kommer nye flyktninger kontinuerlig. Jeg fatter ikke at dette er Europa. Jeg fatter ikke at disse menneskene behandles så ubeskrivelig uverdige og inhumant.»

Hovedinntrykket til de norske helsearbeiderne er at dette er en humanitær krise av enorme proporsjoner, og at Hellas overhodet ikke klarer å løse den alene. De mener det er tydelig at det ikke fungerer å «hjelpe flyktningene der de er». Det hjelper ikke å flytte flyktningene til andre leire hvor det er like ille. Norge og resten av Europa må ta ansvar og fordele flyktningene slik at de kan komme i gang med livene sine.

Trøndelag Arbeiderparti vil at Regjeringen og Stortinget må være seg sitt ansvar bevisst, og jobbe for en evakuering av Moria så raskt som mulig. Å stilltiende godta at mennesker blir behandlet på denne måten, vil være en skamplott på Europa og Norges historie.

59 Kompensasjonsordning som følge av forbud mot hold av pelsdyr

Når pelsdyrnæringen avvikles, er det viktig at Arbeiderpartiet bidrar til å at bønder som uforskyldt er satt i en situasjon fra storsamfunnet ikke blir skadelidende, slik regjeringen legger opp til. Regjeringens forslag til kompensasjon er basert på et sviktende faglig grunnlag, og vil ikke ivareta den enkelte.

I 2017 vedtok Stortinget at det skulle legges til rette for en bærekraftig pelsdyrnæring i Norge basert på svært strenge krav til dyrevelferd. Det skjedde etter fire år med utredning. Året etter vedtar høyreregjeringen å legge ned en hel næring. Det er uforutsigbar næringspolitikk.

Pelsdyrbøndene må få et rettferdig oppgjør for tapene de påføres som følge av at regjeringen tar fra dem levebrødet. Kompensasjon må utredes og baseres på et godt faglig grunnlag, og hver enkelt pelsdyrbonde må sikres full erstatning.

Trøndelag Arbeiderparti vil arbeide for en kompensasjonsordning som ivaretar hver enkelt pelsdyrbonde fullt ut dersom lovforslaget om forbud mot hold av pelsdyr vedtas. Beregning av kompensasjon må ta utgangspunkt i taksering av verdiene på hver enkelt farm, herunder både verdiene på anlegget og rivnings- og oppryddingskostnader. Det må videre gis kompensasjon for inntektstap og omstilling ut fra en konkret vurdering for hvert årsverk både for pelsdyrbonden og de ansatte.

Trøndelag Ap mener staten må bidra med fraktutjevningmidler for transport av fôr i perioden fra 15. januar i 2018 til avvikling er gjennomført 1. februar 2025. Bedrifter som rammes av forbudet mot pelsdyrhold, herunder fôrfabrikker, må også inkluderes i kompensasjons- og omstillingsløsninger.

Forbudet mot hold av pelsdyr rammer også mange kommuner. Kostnader kommunene får med opprydding i fellesanlegg, ivaretaking av grunn under pelsdyrfarmene samt utarbeiding av nye reguleringsplaner for anleggsområdene må kompenseres fullt ut.